

EKONOMISK MOTION

Jobb för välfärd

Folkpartiets ekonomisk-politiska motion

2005-05-02

Folkpartiet

1. Sammanfattning

Varför märker svenska folket så lite av att det är högkonjunktur? Vårt svar är att det beror på systemfel i svensk ekonomi. Fakta belyser behovet av en ny politik:

- Den verkliga arbetslösheten är snarare 15 – 20 procent än den officiella på 5 – 6 procent, om man räknar in alla dem som är i AMS-åtgärder, jobbar mindre än de skulle vilja, är sjukskrivna eller förtidspensionerade trots att de skulle kunna arbeta, avskrivits från arbetsförmedlingen eller aldrig brytt sig om att anmäla sig till arbetsförmedlingen
- Sverige har inte avancerat i den internationella välståndsligan sedan 1994
- Vi har högst sjukfrånvaro i Europa
- Staten går med underskott i en tid då vi som nation borde samla i ladorna
- Det arbetas färre timmar i landet nu än 1994 i förhållande till befolkningen
- Antalet företagare är 12.000 lägre nu än 1994
- Utflyttningen av företag fortsätter i snabb takt, både i form av ägande och ledningsfunktioner samt jobb i produktionen
- Skolans resultat har försämrats i en tid då kunskap är viktigare än någonsin

Folkpartiet vill inom ramen för Allians för Sverige föra en annan politik.

* Fler jobb måste vara huvudmålet för en ny regering

* Jobbpolitiken måste bestå av olika strategier eftersom vi behöver många olika typer av arbetstillfällen – från de mest avancerade och välavlönade, som annars riskerar att flyttas utomlands, till enklare uppgifter som passar som instegs- och övergångsjobb och som därmed också är lägre betalda.

* Sverige måste sätta skattestopp – vi har redan världens högsta skatter. Skattehöjningar skapar fler problem än de löser. Särskilt viktigt är det att kommunerna, vars skatter främst betalas av låginkomsttagare, slutar att höja skatterna.

* Sverige behöver alltså inte skattehöjningar men däremot vissa strategiska skattesänkningar. Vi föreslår:

- Sänkt skatt för låg och medelinkomsttagare för att stimulera övergång från bidragstagande till arbete till en kostnad för det första steget av 23 miljarder kronor
- Borttagande av värnskatten, vars införande dels var ett löftesbrott, dels hämmar tillväxten genom att duktiga människor med goda inkomster föredrar att bo i andra länder än i Sverige. Kostnad: 4 miljarder kronor.
- Sänkt arbetsgivaravgift. Om alla Sveriges småföretagare anställde en person till skulle den öppna arbetslösheten försvinna. Vi vill stimulera dem till det genom att slopa arbetsgivaravgiften (exkl. pensionsavgift) för en person per företag. Kostnad: Fem miljarder kronor.
- Sänkt entreprenörsskatt. De skatter som småföretagare betalar enligt de s.k. 3:12-reglerna måste sänkas för att stimulera människor att bli och förbli företagare. Kostnad: 1 miljard kronor.
- Riskkapital-paket. Om tiotusentals nya företag ska tillkomma och de befintliga växa är tillgången till riskkapital en nyckelfaktor. Vi föreslår fyra olika åtgärder på skattesidan: Avskaffande av förmögenhetsskatten, avskaffande av dubbelskatten på aktier, en

möjlighet att föra över kapital från ett företag till ett annat, nystartat utan att beloppet beskattas och bättre möjligheter att avsätta vinstmedel i ett företag till framtida investeringar. I de två förstnämnda fallen finansierar vi i denna motion inledande steg. Kostnaden det första året för förslagen i denna motion är 2,7 miljarder kronor.

* Nystartsjobb, som innebär att arbetsgivaravgifterna tas bort helt för personer som varit beroende av arbetslöshetsersättning, sjukpenning, förtidspension eller socialbidrag i mer än ett år. Vi föreslår också en särskild satsning för att unga människor ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Här ska nystartsjobb vara möjligt redan efter sex månader.

* Regelförenklingar för mindre företag.

* En ny energipolitik läggs fast i vilken avvecklingen av kärnkraften avbryts och möjligheterna att producera mer kärnkraftverk på de platser där kärnkraft redan produceras öppnas.

* Effektivare system för förmedling av arbeten genom att AMS i sin nuvarande form läggs ner och fler aktörer släpps in och ges möjlighet till att auktoriseras som arbetsförmedlingar.

* Integrationspolitiken reformeras – jobb istället för bidrag och satsning på språkutbildning.

* Radikala åtgärder för att minska sjukskrivningar och förtidspensioneringar: sammanslagning av vård och försäkringskassa i sex till tio vårdregioner, avskaffade köer till vård och rehabilitering, hårdare kontroll, tydligare sjukdomsbegrepp i lagstiftning och praxis etc.

* Offensiv för jämställdhet – bonus till mammor och pappor som delar på föräldraledigheten, flexibla arbetstidsregler och större möjligheter att starta eget i traditionellt ”kvinnliga” branscher som nu är monopoliserade - ”Startlag istället för stopplag”.

* Statsfinanserna saneras – de nuvarande underskotten är ett hot mot framtida välfärd. Utgiftstaken ska hållas, statens finanser komma i balans och budgetens marginal vara tillräckligt stor för att kunna hantera verkligt oförutsedda händelser. Folkpartiets förslag innebär att statsbudgeten förbättras med åtta miljarder kronor.

Inledning

Allians för Sverige har nu existerat i nio månader och redan skapat ett nytt läge i svensk politik. Regeringsblocket är tillbakaträngt och en majoritet av folket tycks vilja se ett maktskifte. Arbetet i Alliansens sex programgrupper är ännu bara halvvägs, men har ändå närmat de fyra partierna till varandra på flera områden. Alliansen agerade gemensamt i försvarsförhandlingarna i höstas, har presenterat en gemensam forskningspolitik och har tagit gemensamma initiativ på flera andra områden.

De ekonomiska motioner som de fyra allianspartierna presenterar i dag är inte identiska. Det har heller aldrig varit meningen. Eftersom det handlar om fyra olika partier finns åsiktsmässiga skillnader som kommer till uttryck i våra texter och förslag. Vissa skillnader kommer att kvarstå vid valet, vilket inte alls behöver hindra att allianspartierna efter ett segerval kan bilda en stark majoritetsregering. Men en jämförelse mellan motionerna visar, dels att antalet gemensamma ståndpunkter är stort och att det på vissa områden finns en tydlig konvergens mot ökad samsyn.

Jobben i fokus

Den verkliga arbetslösheten i Sverige är över 20 procent. Antalet arbetade timmar har minskat kraftigt de senaste åren och ligger nu klart lägre än när socialdemokraterna kom tillbaka till makten för drygt tio år sedan. Tar man hänsyn till sjukfrånvaron ligger den svenska sysselsättningen inte på 77 procent, som regeringen säger, utan på 65 procent. Snart är var tionde svensk i arbetsför ålder förtidspensionerad.

Arbetslösheten skapar stora sociala problem. Nästan alla människor vill ha en plats i arbetslivet och känna att de bidrar till samhället. Bristen på arbeten gör att segregationen fördjupas och en rad sociala problem förvärras. Att många går sysslösa gör också att vi förlorar stora resurser. Om fler arbetade skulle samhället vara bättre och viktiga behov kunna fyllas. Tjänstutbudet skulle vara större, bostäderna fler och bättre, vården värdigare och möjligheterna till upplevelser rikare. Marginalerna i privatekonomin skulle vara större för de flesta.

Fler jobb är det överordnade målet för den politik som presenteras i denna motion.

Att klara det målet är inte lätt. Den nuvarande regeringen har inte klarat det. Sverige möter en stenhård konkurrens på den internationella marknaden och många företag planerar att flytta produktion till andra länder. Höga skatter och inflexibel lönebildning har slagit ut den arbetsmarknad för mindre produktiva arbeten som skulle behövas för att minska bidragsberoendet och utanförskapet. De välavlönade jobb som skulle ha tillkommit om Sverige haft ett bättre företagsklimat lyser också med sin frånvaro. Genom att vi inte lockar till oss tillräckligt med utländska investeringar och produktion flyttar utomlands blir jobben färre än de skulle kunna vara.

Det måste bli mer lönande att arbeta. Det måste också bli mer lönande att ordna arbeten. Utbuds- och efterfrågesidan går hand i hand i vår strategi.

En liberal politik för fler jobb måste attackera både problemet med konkurrenskraften och behovet av en ”övergångsarbetsmarknad” där nytillträdande får in en fot, skaffar sig erfarenheter och sedan kan gå vidare till mer ansvarsfyllda och bättre betalda arbeten. Även om problemen delvis flyter in i varandra är de mycket olika och kräver olika strategier. I det ena fallet handlar om det göra högproduktiva jobb ännu mera högproduktiva, i det andra att se till att också personer som tillfälligt eller för längre tid har lägre produktivitet måste kunna finna en plats på arbetsmarknaden.

Socialdemokraterna har de senaste årtiondena inte varit särskilt framgångsrika i hanterandet av dessa problem. I det ena fallet blockeras man av sitt ideologiska motstånd mot radikala grepp som gynnar företagande, risktagande och förmögenhetsbildning. I det andra fallet hämmas man av sin bindning till LO, som är en intresseorganisation för personer som redan har jobb och därför är obenäget att acceptera några förändringar som skulle gynna andra än medlemmarna.

Socialdemokraterna påstår ofta att deras politik varit framgångsrik – vad skulle de annars säga? Men trots god konjunktur och framgångar för de svenska exportföretagen har den svenska ekonomin sådana problem att utdelningen för oss som lever i landet blivit ganska mager:

- Jobben har inte blivit fler under 2000-talet – antalet arbetade timmar per person är till och med lägre än 1994.
- Sverige har inte avancerat i välbefindigheten sedan 1994
- Svenskarnas köpkraft har inte förbättrats i förhållande till andra EU-medborgares
- Sociala problem som droganvändning och kriminalitet har inte minskat

Ett systematiskt och mödosamt arbete med att främja de välbefindighetsbildande krafterna och bryta segregationen kan förändra den bilden. Vi är övertygade om att det i praktiken kräver en ny regering i Sverige.

Folkpartiets strategi i sammandrag

Sverige har hamnat i ett antal låsningar som försvårar lösningar på stora samhällsproblem. En viktig uppgift för en Allians-regering är bryta upp sådana låsningar och eftersträva bredast möjliga samförstånd kring de samhällsförändringar som är nödvändiga i globaliseringens tid.

Vi vill särskilt understryka att en Allians-regering bör eftersträva en konstruktiv dialog med arbetsmarknadens parter om att främja tillkomsten av en ny, viktig arbetsmarknad av ”instegsjobb”, alltså jobb för personer med ingen eller liten erfarenhet av den svenska arbetsmarknaden. Staten ska bidra med en sänkning av arbetsgivaravgiften, vissa andra skatter som hämmar tillkomsten av nya jobb och ett förvärvsavdrag som gör det mer lönande att ta också relativt lågt avlönade jobb. Parterna ska bidra med avtalskonstruktioner som medger lägre ingångslöner för personer som saknar erfarenheter av den svenska arbetsmarknaden. Målet bör vara att parterna också ska överenskomma om de förändringar av arbetsrätten som kan vara nödvändiga för att stimulera nyanställningar på denna övergångsarbetsmarknad. Det nyligen ingångna avtalet på Kommunalarbetsförbundets avtalsområde kan ses som ett embryo till vad vi vill se. I det gjordes en tydlig åtskillnad i ingångslönen mellan personer med och utan erfarenhet.

I denna motion återfinns bland annat följande förslag:

- * Arbetsavdrag som tydligt sänker margineffekterna i låga och medelhöga inkomstskikt där de nu är besvärande höga ("LO-puckeln"). Alla med arbetsinkomster får sänkt skatt. Kostnaden för denna reform är cirka 23 miljarder kronor.
- * Slopad arbetsgivaravgift (exkl. pensionsavgift) för den först anställde i varje företag till en kostnad av cirka fem miljarder kronor.
- * Skattestopp införs – ett absolut nej till socialdemokraternas planer på höjda skatter. Särskilt kommunala skattehöjningar slår hårt mot låg- och medelinkomsttagare och måste hållas tillbaka.
- * Värnskatten slopas successivt till en kostnad av cirka fyra miljarder kronor.
- * Fåmansbolagsägarens skatt sänks och förenklas genom att 3.12-reglerna reformeras
- * Ett särskilt riskkapitalpaket genomförs med avskaffad förmögenhetsskatt, bättre reserveringsmöjligheter, avskaffad dubbelbeskattning av aktier samt en möjlighet att föra över kapital från ett företag till ett annat, nystartat, utan beskattning av det överförda beloppet.
- * En kraftig forsknings-satsning genomförs under mandatperioden
- * En ny energipolitik läggs fast i vilken avvecklingen av kärnkraften avbryts och möjligheterna till ny elproduktion i kärnkraftverk öppnas.
- * Integrationspolitiken reformeras – jobb istället för bidrag, satsning på språkutbildning.
- * Radikala åtgärder för att minska sjukskrivningar och förtidspensioneringar: sammanslagning av vård och försäkringskassa i sex till tio vårdregioner, avskaffade köer till vård och rehabilitering, hårdare kontroll, tydligare sjukdomsbegrepp i lagstiftning och praxis etc.
- * Offensiv för jämställdhet – bonus till mammor och pappor som delar på föräldraledigheten, flexiblare arbetstidsregler, större möjligheter att starta eget i traditionellt "kvinnliga" branscher som nu är monopoliserade etc. "Startlag istället för stopplag".
- * Statsfinanserna saneras – de nuvarande underskotten är ett hot mot framtida välfärd. Folkpartiets förslag leder till att statsbudgetens saldo förbättras med åtta miljarder kronor.

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	0
Inledning.....	2
Jobben i fokus.....	2
Folkpartiets strategi i sammandrag	3
2. Sverige kan bättre! Vår produktion ska kunna bära högre löner	7
Regeringens föreställning och verkligheten	7
Globaliseringssäkra Sverige.....	10
3. Sverige kan bättre! Utanförskapet måste minska	13
Segregation.....	13
Ungdomsarbetslöshet.....	13
Den nya ohälsan.....	14
Mer än en miljon utanför arbetsmarknaden	14
Regeringens mål	15
Ökat arbetskraftsutbud, och fler jobb att gå till	16
Arbete är välståndets ursprung	16
Fler jobb att gå till	17
4. Bara nya och växande företag kan ge nya jobb	19
En politik för fler nya företag.....	19
Uppmuntra entreprenörskap	19
Idén är grunden.....	19
Startkapital behövs.....	20
F-skattsedel åt alla	20
Ta bort regelkrånglet.....	21
Förenkla myndighetskontakterna.....	21
Förändra arbetsrätten.....	22
Reformera medbestämmandelagen	22
Öppna nya affärsmöjligheter	23
Handel med tjänster gynnar Sverige.....	23
Konkurrens ger tillväxt	23
Brist på konkurrens - ett problem i Sverige	24
Fördjupa konkurrensen	24
Bredda konkurrensen.....	25
Öppna de offentliga monopolen	26
Bort med medfinansieringen av sjukpenningen	26
5. En ny skattepolitik för mer arbete och fler företag	28
Inledning.....	28
Sänkta skatter för fler företag.....	29
Sänkta skatter för nya och växande företag.....	29
Förmögenhetsskatten.....	30
Sänk fåmansbolagens beskattning.....	31
Sänkta skatter för fler anställda	32
Sänkta skatter för fler vita arbeten.....	32
Sänkta skatter för fler i arbete.....	32
Det ska löna sig att arbeta.....	33
Hälften kvar	33
Förvärvs/arbetsavdrag för alla arbetsinkomster.....	33
Barnfamiljer och marginaleffekter	36
Sparande för kompetensutveckling	36
Sänk skatten på boendet	36

6. En politik mot utanförskapet	37
Politik mot beroende av socialbidrag	37
Politik mot sjukfrånvaron.....	38
7. En politik för fler i arbete	40
Inledning.....	40
En verklig omställningsförsäkring	40
Lägg ned dagens AMS.....	41
Stärk arbetsförmedlingen	41
Effektivare arbetsmarknadsåtgärder	42
Nystartsjobb.....	43
Jobb- och utvecklingsgaranti	44
Avskaffa friåret.....	45
Modernisera arbetsrätten	45
En mer jämställd arbetsmarknad	45
Bekämpa diskriminering	46
Öppna kvinnors arbetsmarknad	46
Öka möjligheten att arbeta och ha familj	46
Äldre på arbetsmarknaden	46
8. Bättre välfärd	48
Värden i ett tillväxtperspektiv.....	48
Husläkare	48
Vårdgaranti.....	49
Vårdregioner	49
Nej till stopplag – ja till mångfald, valfrihet.....	50
... och tillväxt!.....	51
Utbildning och forskning i ett tillväxtperspektiv	52
Forskning	52
Skola.....	53
En bostadspolitik för ökad välfärd.....	53
Bostadsbyggandet ökar - men från extremt låg nivå.....	53
En bostadsmarknad för ökad valfrihet och välfärd.....	54
9. Sverige i Europa och världen.....	55
Sveriges framtid i Europa.....	55
Ökad frihandel	55
Bistånd.....	56
10. De ekonomiska förutsättningarna	57
Den internationella utvecklingen	57
Utvecklingen i Sverige	58
11. Riktlinjer för finanspolitiken	61
De offentliga finanserna	61
Budgetpolitiken	64
Inriktningen av folkpartiets skatte- och budgetpolitik.....	68
Våra prioriteringar	70
12. Kommunal ekonomi	71
13. Tilläggsbudget.....	72
Motivering	72
Utgiftsområde 19 Regional utveckling.....	72
Utgiftsområde 21 Energi.....	72

2. Sverige kan bättre! Vår produktion ska kunna bära högre löner

Regeringens föreställning och verkligheten

Sett till det yttre är förutsättningarna goda. Världsekonomin utvecklas bra, det ger marknadsförutsättningar för export. Efter borskraschen har efterfrågan här hemma återhämtat sig och BNP-tillväxten är positiv. I själva verket fanns bra tillväxtförutsättningar när socialdemokraterna tog över den politiska makten för 10 år sedan. Konkurrenskraften var god, världen stod inför en period av stark tillväxt och den borgerliga regeringen hade påbörjat budgetsaneringen. BNP har volymmässigt ökat snabbare än i EU och i OECD. Trots det har det inte lett till en högre inkomst- och standardnivå jämfört med omvärlden. År 1994 låg BNP per person med hänsyn tagen till skillnader i köpkraft ca 5½ procent över genomsnittet för de 15 EU-länderna, i fjol ungefär 6 procent över. En halv procentenhet på 10 år! Det är ingen strålande förbättring trots att förutsättningar fanns. 12 OECD-länder hade 1994 högre köpkraft än vi, 2004 ligger 12 länder fortfarande högre än vi gör. Sverige ligger således fortfarande på trettonde plats i "välfärdslistan".

Detta är ingen ointressant "skönhetstävling". Det har en högst reell innebörd. Utflyttningen och den ökade konkurrensen från låglöneländer har väckt en diskussion om riskerna och inriktningen av den svenska ekonomin och sysselsättningen. När vi alla, politiska partier, fack och företagare säger att Sverige inte ska konkurrera med låga löner utan ha en inriktning mot avancerad produktion som ger förutsättningar för att betala höga löner så betyder det att vi måste kunna hålla en produktion som klarar av löner som ger en inkomstnivå som ligger högt i förhållande till omvärlden. Eftersom löner är en stor del av BNP innebär en låg relativ BNP per person att inte heller den relativa lönenivån förbättrats. Ambitionen att vara ett land som klarar av att hålla höga löner relativt omvärlden har inte lyckats.

Sverige har haft en god volymtillväxt men den har inte skapat inkomster i tillräcklig grad. Om man korregerar den svenska BNP-tillväxten för förlusten i relativa utrikeshandelspriser blir bilden som framgår av diagram 1.

Den svenska strukturen och näringslivsklimatet har inte medgett en produktion som kan bära höga löner. Så har vi fallit, inte bara i "Välståndsligan" utan även i "löneligan".

Tabell 1. OECD:s "löneliga".

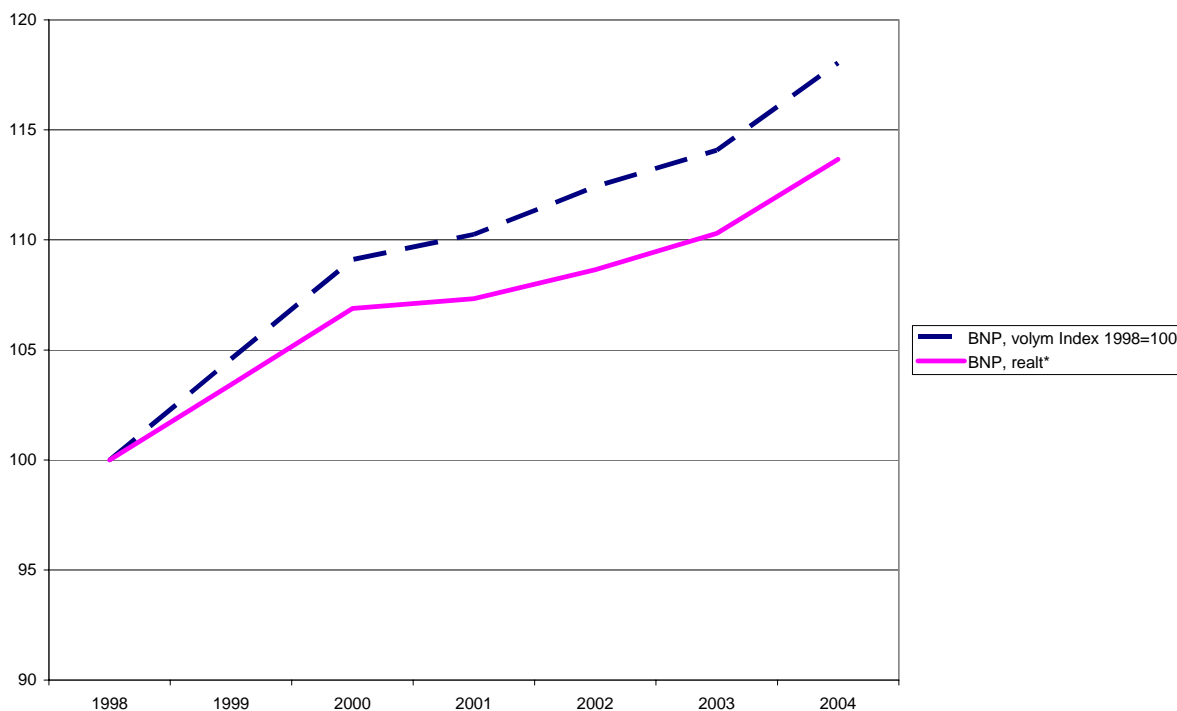
Löner i konstanta (1995 års priser) och PPP-justerade (U.S.\$) för år 2000 samt ranking 1970, 1980 and 1990.

Rank 2000		1970	1980	1990	2000
1	USA	1	1	1	33625
2	Kanada	2	2	3	30658
3	Australien	3	5	7	30591
4	Irland	-	8	4	29817
5	Belgien	9	4	5	29023
6	Nederländerna	5	3	2	28378
7	Danmark	4	6	9	27333
8	Japan	10	9	6	26093
9	Storbritannien	12	14	10	25554
10	Norge	8	11	14	25064
11	Österrike	13	12	12	24261
12	Frankrike	11	10	11	23787
13	Tyskland	7	7	8	23087
14	Finland	15	16	13	22690
15	Sverige	6	13	15	22376
16	Nya Zeeland	-	-	16	20055
17	Spanien	14	15	17	19574

Källa: OECD Labour Market Statistics (2004).

Socialdemokraterna brukar ofta peka på en hög produktivitetstillväxt och höga forsknings- och utvecklingsutgifter som faktorer som borde tala till Sveriges fördel. Detta är sant men inte hela sanningen. Som framgår av diagrammet är det inte tillräckligt med att vi producerar mycket om vi inte får ut värden som kan ge oss höga relativa inkomster.

Diagram 1. BNP i volym och realt, korrigerat för utrikeshandelspriser
Index 1998=100

Anm.: BNP korrigerat för relativa utrikeshandelspriser

Källa: SCB

Forsknings- och utvecklingskostnaderna som andel av BNP är bland de högsta i världen och ligger över EU:s mål inom den s.k. Lissabonstrategin men skapar inte de värden i Sverige som man kunde vänta sig. Tabell 2 visar att Sverige inte får ut i form av högteknologisk export vad man kunde vänta sig av den formellt höga FOU-nivån. Andra länder, även EU i genomsnitt, får ut mera av sina FOU-utgifter.

Tabell 2. Forsknings- och utvecklingskostnader och högteknologisk export

	FOU-kostnader som andel av BNP, %	Högteknologisk export som andel av den totala exporten, %
Sverige	4,27	14,2
Finland	3,49	21,1
EU15	1,99	19,8
USA	2,8	28,6
Japan	2,98	24,7

Källa: Eurostat

Det forskningsbaserade nyföretagandet ligger på samma andel i Sverige som övriga Norden, trots betydligt högre satsningar på FoU. Endast 1% av nyföretagandet är forskningsinitierat (Vinnova: The Swedish national innovation system)

Än så länge ligger en betydande del av FOU-utgifterna i Sverige men företagsklimatet är inte tillräckligt bra för att produktionen också ska förläggas hit. FOU-kostnaderna ligger i stor utsträckning i stora företag. Det är ett speciellt underbetyg åt regeringens politik att de stora företagen tycks vända Sverige ryggen. Den socialdemokratiska politiken har under mycket lång tid varit inriktad på storföretagen med nonchalans av de små. Regeringen ansåg sig kunna förhandla med ett fåtal stora företag men småföretagaren har socialdemokratin aldrig förstått sig på. När nu de stora företagen tycks lägga mer verksamhet i andra länder står regeringen tomhänt. Regeringen har alltid pekat på den relativt låga bolagsskatten som en konkurrensfaktor till Sveriges fördel. Nu ligger t.ex. bolagsskatten i flertalet av de nya EU-länderna lägre än Sverige.

Globaliseringssäkra Sverige

Att produktion flyttar från Sverige och att svenska företag anlitar fler underleverantörer från utlandet är inget nytt. Ett litet handelsberoende land som Sverige blir mer utsatt än andra för sådana förändringar. Tidigare har bl.a. den traditionella teko-industrin och varven flyttat ut ur landet. Vid tidigare tillfällen har vi klarat denna omvandling bra. När den svenska textilindustrin flyttade till Portugal och andra lågkostnadsländer under 1960- och 1970-talen ersattes de arbeten som försvann med andra mer kunskapsintensiva och bättre avlönade arbeten. Det är ett led i en sedan lång tid pågående successiv internationell specialisering. Sverige har dragit nytta av denna. Med vårt stora beroende av internationaliserade företag hade vi aldrig nått vårt nuvarande välstånd utan internationell arbetsfördelning. Denna omställning med utflyttning av verksamhet måste kunna kompenseras av växande företagsamhet och nya jobb i landet. Det är här regeringens politik brister.

För många företag kommer det att vara naturligt att ligga närmare de stora marknaderna. Detta problem har nyligen demonstrerats ifråga om biltillverkningen. Även huvudkontorsfunktioner som företagsledning, forskning och marknadsföring vill ligga nära de stora marknaderna.

Det pågår en omfattande utflyttning av industriproduktion från Sverige. Ofta är det kostnadsbesparingar som är motivet. Mariestad sällade sig häromveckan till en lång rad av svenska städer och samhällen som de senaste åren fått beskedet att flera hundra lokala arbetstillfällen kommer att försvinna när produktion flyttas till ett lågkostnadsland – denna gång var det Ungern.

Utflyttningen är inte begränsad till en enda bransch. De svenska företagen är mer internationella i dag än för 30 år sedan och har fler dotterbolag i andra. Deras möjligheter att flytta produktion och sysselsättning mellan länder är mycket större idag. Till detta har kommit de tekniska och politiska förändringar som gör att företag som verkar i Sverige i dag har många fler länder med låga produktionskostnader att välja mellan än de hade tidigare. I Polen, Kina och Indien har antalet anställda i svenskägda företag ökat från 10 000 år 1993 till över 60 000 år 2002.

Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) hävdar med hjälp av statistik från AMS att högst 6 000 svenskar om året har varslats om uppsägning på grund av att arbetet flyttat utomlands. Men en sådan undersökning tar inte hänsyn till arbeten som försvunnit utan uppsägningar eller de fall när företag valt att lägga ny produktion och nya arbets-tillfällen utomlands istället för i Sverige.

En ny undersökning av Svenskt Näringsliv hävdar istället att närmare 120 000 arbeten har försvunnit netto från Sverige på grund av utflyttning de senaste fem åren och att mer än 300 000 arbeten hotar att försvinna de närmaste fem åren.

Var den exakta sanningen ligger är svårt att avgöra, men svenska företagen tillhör de mest flyttbenägna inom EU. I en rapport från konsultföretaget Lindebergs Grant Thornton svarar drygt hälften av de intervjuade medelstora svenska företagen att de har flyttat eller kommer att flytta verksamhet till något av de 10 nya EU-länderna. Enbart de grekiska företagen var mer flyttbenägna.

Flera studier bl.a. Västsvenska Handelskammarens studie över utflyttning bland företag i Västra Sverige visar också att när produktion och enklare arbeten flyttat ut så följer så småningom mer kvalificerade arbeten efter och senare flyttas även ledningsfunktioner från Sverige.

Denna utveckling är inte ödesbestämd. Den går att ändra. Men för detta krävs politiska beslut att förbättra förutsättningarna för produktion och företagande i Sverige. Med bättre förutsättningar för produktion i Sverige kan utflyttningen dämpas, men viktigare är att nya arbeten skapas som ersätter de som försvinner.

Vi behöver många nya företag och verksamhet som säljer produkter och tjänster högt i värdekedjan, men god intjäningsförmåga för att också ha en god betalningsförmåga för tjänster inom t ex vård och utbildning.

Det är bara genom att företagen och företagarna anpassar sin verksamhet efter de nya villkor och spelregler som uppstår på den globala marknaden som vi klarar det. Politiken måste därför inriktas på att få entreprenörer och kapitalägare att vilja agera på ett för Sverige gynnsamt sätt.

90 procent av Sveriges företag inom tillverkning och tjänster har idag färre än 5 anställda. Men det är bland dem som framtidens medelstora och stora företag kan och måste finnas. Sverige behöver en ny våg av entreprenörskap, där betydligt fler nya företag startas än idag och betydligt fler företag får möjlighet att växa. Om detta blir verklighet kan vi ta oss igenom även denna strukturomvandling som vinnare.

Sverige behöver en ny våg av entreprenörskap, där betydligt fler nya företag startas än idag. Det behövs då en flora av nya och växande företag som kan skapa nya produkter och nya affärsmöjligheter och därmed stigande sysselsättning. För att det ska finnas nya jobb när en del mera traditionell tillverkning, och även tjänster, flyttar ut krävs både nya företag och att de som redan finns vill expandera. Men inga företag utan företagare. Det måste finnas människor som vill ta den risken det innebär att starta och driva företag. Här är utvecklingen svag. Det finns idag färre företagare än 1994, både i absoluta tal och i relation till befolkningen. År 1994 fanns 417 000 företagare. År 2004 var de 12 000 färre.

Det statliga verket för företagsutveckling, NUTEK, visar i sin årsbok för 2005 att företagandelen är låg i Sverige jämfört med EU i övrigt:

	Andel företagare 2003, %
EU25	14,2
Sverige	9,3

Socialdemokratin klarar inte av att föra en politik som ger förutsättningar för att vi ska kunna ersätta produktion och arbetstillfällen som flyttar ut eller läggs ner med en tillväxt i nya företag och nya jobb.

3. Sverige kan bättre! Utanförskapet måste minska

Den andra stora bristen är utanförskapet. Mer än 1 miljon människor i åldern 20-64 år står idag utanför arbetsmarknaden utan jobb och har gjort så under hela den socialdemokratiska regeringens tid. Enligt Konjunkturinstitutets bedömning sjunker antalet i öppen arbetslöshet men antalet i arbetsmarknadsåtgärder och antalet förtidspensionärer ökar. Även inom LO medges nu att den reella arbetslösheten är 20-25 procent av befolkningen i aktiv ålder. Den öppna arbetslösheten på ca 5½ procent är bara en mindre del av utanförskapet även om inte minst den öppna ungdomsarbetslösheten i sig är förskräckande. En klar majoritet av de 25 EU-länderna, inte mindre än 14 stycken, har lägre ungdomsarbetslöshet än Sverige.

Utanförskapet är ett av regeringens stora misslyckande. Trots goda yttre förutsättningar har den inte lyckats få in människor i arbete i tillräcklig utsträckning. Detta leder till stora mänskliga tragedier.

Segregation

Ett nytt socialt landskap har vuxit fram i Sverige. Ett landskap präglad av utestängning från arbetsmarknaden, bostadssegregation, bidragsberoende och maktlöshet. Det handlar om tiotusentals människor för vilka den vitala sociala rörligheten har upphört att fungera. Bostadsområden vars liv nästan helt präglas av villkor som på ett markant sätt skiljer sig från samhället i övrigt. Det är områden där utanförskapet har blivit det sammanfogande kittet i en kollektiv identitet, som grundar sig på en stark känsla av att vara utstötta och inte tillhöra gemenskapen i övrigt. Det är en tragisk utveckling. Utan arbete finns det ingen väg ut ur utanförskapet.

Att vara utestängd från arbetsmarknaden och beroende av försörjningsstöd är en stor del av utanförskapet. Det är också mycket kostsamt, socialbidragsberoendet kostar åtta miljarder kronor om året. Att allt fler hamnar i ett bidragsberoende är allvarligt såväl för Sveriges framtid som för den enskilde individen. Bidragsberoendet måste minska. Att människor som kan arbeta ska arbeta kan te sig naturligt men så är det inte idag.

Det måste poängteras att nästan alla människor vill försörja sig själva. Egen försörjning ger självrespekt, värdighet och frihet. Ett annat starkt skäl att minska bidragsberoendet är att vi som samhälle helt enkelt behöver arbetskraften, när antalet som ska försörjas ökar och antalet i arbetsför ålder minskar.

Ungdomsarbetslöshet

För lite mer än ett år sedan gav Folkpartiet ut en rapport om den skenande ungdomsarbetslösheten. Då hade den öppna arbetslösheten i åldrarna 16-24 år ökat med 50 procent på ett år. Situationen har inte vänt, tvärtom. Den öppna ungdomsarbetslösheten är nu 13 procent. Summan av öppet arbetslösa, arbetslösa i åtgärder och alla de som inte tagit sig till arbetsförmedlingen för att de lever på sina föräldrar, får socialbidrag eller jobbar svart är över 100 000.

Det innebär mycket stora risker att unga människor går sysslolösa. När framtidstro och självförtroende börjar svikta finns destruktiva alternativ, som alkoholmissbruk, droger och kriminalitet. En växande skara unga människor söker vård för psykiatriska besvär.

För ungdomarnas skull är det avgörande att Sverige slår in på en ny väg, där det skapas nya jobb. Vi har dessutom tidigare föreslagit särskilda åtgärder för att bryta just ungdomsarbetslösheten. Detta är minst lika aktuellt idag.

Den nya ohälsan

Den kraftiga ökning av sjukskrivningar och förtidspensioneringar som har ägt rum sedan 1997 beror inte på någon motsvarande försämring av folkhälsan. Visst är det något fler äldre i arbetskraften, vi dricker lite mer alkohol och fler är överviktiga. Men de problemen kan endast förklara en liten del av ökningen.

Regeringen hänvisar gärna till att tempot har drivits upp i arbetslivet. Arbetsgivarna har effektiviserat och sparat mycket de senaste tio åren, kanske speciellt i offentlig sektor. Detta kan ha satt ökad press på personalen. Den här tanken motsägs av två fakta. För det första är de äldsta grupperna i arbetslivet, som borde vara mest utslitna, mindre sjukskrivna nu än för tio år sedan. För det andra visar en studie från Karolinska institutet av kvinnors sjukskrivningar att de som arbetar minst blir mest sjukskrivna.

En mer rimlig förklaring blir då att de ökande sjukskrivningarna är ett tecken på dålig förankring i arbetslivet. Unga människor hoppar från det ena vikariatet till det andra. Samtidigt har de ofta barn att ta hand om och kanske föräldrar som är sjuka och behöver hjälp. Stressen leder till utmattning, depression, magproblem, nedsatt immunförsvar och även fysisk värk. Detta har kallats ”den nya ohälsan”.

Enligt en kommande publikation från Försäkringskassan uppger 58 procent av de sjukskrivna att de skulle kunna arbeta delvis eller helt under annorlunda omständigheter. Det största problemet är kanske inte ohälsan, utan snarare att det är svårt att hitta ett jobb som man passar för, arbetsmarknaden fungerar inte.

Mer än en miljon utanför arbetsmarknaden

En vanlig vecka i mars i år gick 1,2 miljoner personer i arbetsför ålder varken till arbete eller till studier. Det motsvarar 21 procent av befolkningen i åldern 16-64. I de siffrorna är de som hade semester eller var föräldralediga inte inräknade. Till detta kan läggas att 68 000 heltidsstuderande sökte arbete. Dessa räknas som arbetslösa i internationell statistik.

På papperet är huvudorsaken sjukdom, den näst viktigaste faktorn är arbetslöshet. Regeringen berömmar sig ofta av att hålla en lägre nivå på arbetslösheten än i andra europeiska länder. Men gränserna kan vara flytande mellan grupperna. Den som är arbetslös en längre tid mår ofta inte bra av det. Den som är för sjuk för sitt jobb skulle kanske kunna klara något annat, om det fanns något att byta till. Oavsett hur man drar gränserna så är vi övertygade om att många av dessa 1,2 miljoner har något att bidra med på arbetsmarknaden.

Tabell 3. Människor utanför arbetsmarknaden

Kategori	Antal
Öppet arbetslösa	243 000
I åtgärder	131 000
Undersysselsatta (265 000, räknade som kvartstidsarbetslösa)	66 000
Sjuka utanför arbetskraften (förtidspensionerade)	420 000
Frånvarande från arbetet hela veckan (exklusive semester, föräldraledighet och studier)	195 000
Övriga (utan arbete som ändå inte sökt jobb, på väg från ett jobb till ett annat etc.)	127 000
Summa	1 182 000
Andel av befolkningen 16-64 år	21%

Källa: Arbetskraftsundersökningen mars 2005.

Under de senaste 30 åren har befolkningens utbildningsnivå ökat och arbetsmiljön och sjukvården har förbättrats. Fler borde kunna jobba mer, men i stället ser vi motsatsen. Det är i dag dubbelt så stor andel av befolkningen i arbetsför ålder som får sjukpenning, förtidspension, a-kassa eller socialbidrag, från 11 till 21 procent. Sverige kan bättre!

Regeringens mål

Regeringen har satt upp mål för sysselsättningen, den öppna arbetslösheten, socialbidragen, sjukskrivningarna och förtidspensionerna. Regeringen når enligt sin egen prognos tillfälligt målet för den öppna arbetslösheten ungefär samtidigt med valet hösten 2006. Det nås genom att flytta över arbetslösa till arbetsmarknadsåtgärder. Man kan notera att LO har en betydligt mer negativ bild av arbetsmarknaden och tror på 5,0 procent i genomsnitt under 2006.

Inga av de andra målen verkar möjliga att klara.

Sysselsättningen i åldrarna 20-64 år har sjunkit stadigt sedan början av 2001. Den senaste noteringen är 75,6 procent. Regeringens mål är att nå upp till 80 procent innan valet 2006. I detta mått inkluderas alla sjukskrivna som har ett arbete, timanställda och vikarier som faktiskt inte fick något jobb just idag, föräldralediga med flera. Regeringen har deklarerat att man inte räknar med att nå målet.

Enligt Socialstyrelsens lägesrapport 2004 för individ- och familjeomsorgen bedöms regeringens mål om att halvera antalet socialbidragstagare till 2004 inte ha nåtts. Jämfört med målet är minskningen 26 procent i stället för 50 procent. Lägesrapporten visar även att kostnaderna för socialbidrag, för första gången sedan 1997, ökade under andra halvåret 2004. I Sverige är idag 400 000 personer beroende av socialbidrag under en kortare eller längre tid.

Sjukskrivningsdagarna sjunker sedan en tid tillbaka. I vårpropositionen sägs att ”målet att halvera sjukskrivningarna till 2008 är inom räckhåll”. Det finns en bild av att socialdemokraterna kommer att lyckas nå sitt sjukskrivningsmål genom att de sjukskrivna

flyttas över till förtidspension. Detta skulle förstås vara illa nog, men sanningen är värre. Regeringen är inte ens i närheten av att halvera sjukskrivningarna.

Regeringens mål är att summan av dagar med sjukfrånvaro, inklusive sjuklönedagar och karensdagar, ska komma under 56,5 miljoner för året juli 2007 - juni 2008. Enligt prognoserna i vårpropositionen kommer enbart sjukpenningdagarna att bli 66,8 miljoner under 2007. Till detta kommer 10 - 15 miljoner karens- och sjuklönedagar. Ett halvår innan målet ska vara nått räknar alltså regeringen med att det överskrids med cirka 40 procent.

Det femte målet är i genomsnitt högst 64 200 nya förtidspensioneringar per år från januari 2002 till juni 2008. Eftersom det hittills varit betydligt mer skulle det krävas att det blir betydligt mindre de närmaste åren. Nuvarande takt är 73 000 nya om året. Det är dubbelt så mycket som genomsnittet för 1998-99, när ökningen började på allvar. Antalet långtidssjukskrivna ligger fortsatt högt. Redan i förra årets budgetproposition konstaterade därför regeringen att det inte verkar möjligt att klara målet. Konjunkturinstitutet räknar i sin prognos med att antalet förtidspensionärer ökar snabbare än antalet sjukskrivna minskar.

Det är särskilt oroande att allt fler yngre förtidspensioneras. På tio år har den samlade sjukfrånvaro- och förtidspensionsfrekvensen i åldern 35-54 år stigit med nästan 50 procent. Mer än 40 procent av dem som förtidspensionerades förra året var under 50 år.

Försäkringskassans senaste studier visar att av de 547 000 förtidspensionärerna var det ungefär 6 000 som kom tillbaka till arbete förra året. Innebär detta att samhället har gett upp hoppet om tusentals människor som befinner sig mitt i livet? Vi tror att Sverige kan bättre.

Ökat arbetskraftsutbud, och fler jobb att gå till

Utanförskapet leder också till att ekonomin är svagare än den kunde vara. Arbete och företagande är välfärdens grunder. Det är särskilt på fem områden som reformer är viktiga:

- ungdomar måste komma snabbare ut från studier till arbete
- arbetsmarknadspolitiken ska snabbare leda till jobb
- sjukskrivningarna ska minska och återflödet till jobb öka
- invandrare måste snabbare komma i arbete
- äldre ska inte lämna arbetslivet så snabbt.

Det krävs genomgripande åtgärder för att öka arbetsutbudet i alla dessa avseenden. Vi redovisar längre fram hur en politik som tar itu med dessa problem ser ut.

Arbete är välståndets ursprung

Vissa saker är så sanna att vi knappt hör dem när de uttalas. En sådan självklar sanning är att det är arbete och företagande som är grunden för vårt välstånd. Ju mer arbete vi utför i vårt land desto mer resurser finns det till privat konsumtion och offentligt finansierad välfärd. Arbetar vi mindre blir också det privata och det offentliga välståndet mindre. Det är en oundviklig sanning att vi måste arbeta mer än vi gör idag om vi ska kunna upprätthålla vårt privata och vårt offentliga välstånd på sikt. Antalet arbetade timmar per person i förvärvsarbetande ålder är idag lika låg som den var under botten av den stora lågkonjunkturen i början av 1990-talet.

En politik som ökar arbetsutbudet är nödvändig och angelägen. Det är nödvändigt för att kunna möta de förändringar som den ändrade befolkningssammansättningen med större andel äldre innebär. Med fler i arbete och fler arbetade timmar kan ekonomin lättare bära dessa förändringar.

Att en så stor del av den arbetsföra befolkningen inte arbetar är mycket oroande för framtiden. Fram till nu har vi gynnats av demografin. Befolkningen i arbetsför ålder har vuxit snabbare än den övriga befolkningen. Detta har delvis kompenserat att en allt större andel av den arbetsföra befolkningen inte arbetat. Men i år går de första 40-talisterna i pension och andelen av befolkningen i arbetsför ålder börjar minska. En minskning som kommer att pågå i 30 år.

För att möta den demografiska utmaning vi står inför måste fler personer komma i arbete. I första hand handlar det om att få fler unga människor att komma i arbete tidigare, att minska arbetslösheten, sjukskrivningar och förtidspensioner samt att få en mycket snabbare integrationen av invandrarna på arbetsmarknaden.

Om en sjukskriven eller en arbetslös kommer i arbete innebär det en betydande vinst för samhällsekonomin och ett bidrag till finansieringen av den offentliga välfärden. För varje sjukskriven eller arbetslös som kommer i privat sysselsättning så förbättras de offentliga finanserna med mellan 270 000 och 300 000 kronor om året.

I andra delar av denna motion presenterar vi våra förslag för att få fler arbetslösa, sjukskrivna och förtidspensionärer i arbete och för att snabba på integrationen av invandrare på arbetsmarknaden.

Dessa förslag syftar till att på lång sikt medverka till att flera hundratusen fler personer kommer ut på arbetsmarknaden. Men detta kommer inte att tjäna någonting till om det inte samtidigt skapas lika många nya arbeten. Dessa nya arbeten måste skapas inom den privata sektorn. Det är bara den privata sektorn som kan vara skattebas för den offentliga. Lika lite som det går att lyfta sig i håret är det möjligt att betala framtidens pensioner med de offentliganställdas skatter.

Och det är till den privata sektorn som människorna måste gå. Den offentliga verksamheten kan inte finansieras genom fler offentliganställda. Det offentliga kan inte vara sin egen skattebas, bara den privata verksamheten.

Fler jobb att gå till

Men ett ökat arbetsutbud är bara ett steg på vägen. Människorna måste ha jobb att gå till. I teorin leder ett ökat arbetsutbud så småningom till lägre kostnader och därmed ökad efterfrågan efter arbetskraft. Men med de olika trögheter som finns i svensk ekonomi tar detta lång tid. Människor som lämnat sjukskrivning och söker sig tillbaka till arbetslivet måste ha jobb att gå till. Redan idag finns närmare 10 arbetssökande på varje ledig plats. Det måste bli fler arbetsplatser som kan erbjuda reguljära jobb. Det är viktigt att snabbt få igång efterfrågan efter arbetskraft. För det krävs en politik som snabbt lyfter undan de hinder som finns för att både nya och etablerade företag ska efterfråga medarbetare. Den offentliga sektorn kan inte i någon större utsträckning svara för en stabil långsiktig sysselsättningsökning. Det skulle kräva en skattehöjning som inte kommer att accepteras av människorna. Regeringens metod att genom särskilda dusörer försöka förmå kommuner och landsting att anställa lyckas inte. De

sysselsättningsökningar som regeringen hoppas ska uppkomma genom mera pengar till kommunerna realiserar inte enligt kommunernas egen uppfattning.

4. Bara nya och växande företag kan ge nya jobb

En politik för fler nya företag

”Om vi försöker förklara framgången i samhällen med en betydande ekonomisk tillväxt, och jämföra dem med samhällen som mer eller mindre har stagnerat, visar sig detta svårt om man bortser från tillgången på människor med företagarbegåvning och den motivationsmekanism som är deras drivkraft. I en värld medveten om den ekonomiska tillväxtens betydelse förblir, enligt min mening, stimulansen av företagens tillväxtens nyckel.”

William J Baumol

Uppmuntra entreprenörskap

Att alla som vill ska kunna bli företagare låter som en självklarhet och i teorin är det så men inte i verkligheten. Det finns många som inte har möjlighet att starta och driva företag fast de egentligen vill. Därför måste regelverket och skattesystemet vara utformat så att alla känner sig uppmuntrade till att våga ta risken.

Det finns relativt många företag i Sverige, men få företagare. Detta beror på att vissa människor startar många företag av skatte- och redovisningstekniska skäl. Det finns färre företagare i Sverige idag än för 10 år sedan. Bara fyra procent av befolkningen i arbetsför ålder i Sverige är engagerad i ett nytt eller relativt nytt företag. I Danmark är motsvarande andel drygt 6 procent och i USA 12 procent. När EU-kommissionen jämförde attityderna till eget företagande i de olika medlemsländerna hamnade Sverige långt ner. Bara drygt 30 procent av de tillfrågade skulle hellre vilja vara företagare än anställda och över 60 procent hade aldrig ens kommit på tanken att bli företagare.

Ska vi få fler nya företag i Sverige måste vi försöka ändra dessa attityder.

Människors grundattityder och livsval formas tidigt. Folkpartiet tycker att eget företagande borde kunna vara ett lika naturligt framtidsval som en anställning för nya generationer. Därför måste människor redan i tidigt få lära sig mer om entreprenörskap och även prova på eget företagande. Det är därför viktigt att skolan kan erbjuda entreprenörskap som en del av undervisningen.

Idén är grunden

”En god idé som förblir en god idé är en värdelös idé. En halvbra idé som realiserats blir en värdefull idé.”

Håkan Lans, uppfinnare till bland annat datormusen och färggrafik för datorer.

Sverige är bäst i EU och nästan bäst i världen på forskning och utveckling. Vi lägger ner över 4 procent av vår BNP på forskning och utveckling, dubbelt så mycket som genomsnittet inom EU. Enligt Europeiska patentkontoret (EPO) är också svenskarna bland de mest innovativa i Europa räknat efter antalet ansökningar om nya patent i relation till befolkningen. Idéer och patentansökningar leder normalt till att företag startas. I Sverige sker detta dock i mindre

utsträckning än i andra länder. En hundradel av nyföretagandet är forskningsiniterat. Andelen är inte högre än i våra nordiska grannländer, trots betydligt högre satsningar.

Våra goda idéer blir patent och arbetstillfällen i andra länder i stället för i Sverige eller stannar kvar i skrivbordslådor. Denna paradox har många uppmärksammat men få försökt göra något åt.

Folkpartiet anser att mer måste göras för att se till att de resurser som läggs på forskning och utveckling i Sverige också leder till att fler företag startas i Sverige.

Det finns inget tydligt samband mellan den andel av BNP som satsas på FoU och landets ekonomiska utveckling. För att tillväxten fullt ut ska bli kunskapsdriven behövs uppenbarligen något mer än forskningssatsningar. Det behövs fler entreprenörer som omvandlar kunskapen och innovationerna till produkter och produktionsmetoder som genererar inkomster, jobb och företagande. (se t. ex. ”The missing link” Z. Acs m fl CEPR 2004). Sverige lider i hög grad av brist på entreprenörer och entreprenörsanda.

Det är mot denna bakgrund Folkpartiet lägger så stor tonvikt vid förbättringar av villkoren för små och växande företag och för företagaren.

Startkapital behövs

En förutsättning för att det ska bildas nya företag och för att dessa ska kunna växa är tillgång till riskkapital. Det handlar både om tillgång till krediter från banker och andra låneinstitut och om personers egna möjligheter att spara ihop till ett startkapital. Att sänka eller ta bort skatter på personligt sparande ger fler människor möjlighet att satsa pengar i ett nytt företag. Vi vill bl.a. skapa möjligheter att föra över kapital till nystartade företag och bättre möjligheter att avsätta vinstmedel för framtiden.

Så kallat såddkapital kan vara ett viktigt inslag för att få igång nya företag som har bra idéer. För att statlig såddfinansiering ska fungera bra bör det finnas en privat medfinansiering för att säkerställa goda beslut kring risktagandet. Denna medfinansiering bör utökas.

I juni 2003 ändrade riksdagen i Förmånsrättslagen. En av de viktigaste förändringarna var att företagsinteckningar som tidigare fått full utdelning med förmånsrätt vid konkurser i fortsättningen bara skulle få 55 procent av utdelningen med förmånsrätt.

Tyvärr har detta, som Folkpartiet befarade, försämrat möjligheterna för små företag att få krediter. Banker och andra kreditinstitut vill i många fall ha extra säkerheter av små företag för att förlänga befintliga lån. Detta kommer att medföra betydande problem för många små företag. Folkpartiet vill att konsekvenserna av denna regeländring ska utvärderas och reglerna ses över.

F-skattsedel åt alla

I dag finns det regler som stänger ute många entreprenörer som vill starta eget och få en F-skattsedel. Företagaren bör inte tidigare ha varit anställd hos uppdragsgivaren, får inte använda uppdragsgivarens utrustning, får inte ha kunder som anlitar företagets tjänster under långa perioder, inte bedriva ekonomisk verksamhet av ”allmän karaktär” och ska ha en låg ekonomisk risk. Dessa krav missgynnar nyföretagande inom tjänstesektorn och missgynnar

särskilt kvinnor som skulle kunna starta eget inom vårdsektorn. Regeringens inriktning är att ytterligare försvåra.

Folkpartiet anser att alla som vill ska kunna få ut en F-skattsedel för att kunna bedriva verksamhet i egen regi, givetvis under förutsättning att man inte har näringsförbud eller skatteskulder.

Ta bort regelkrånglet

Det är krångligt att vara företagare idag. Regelverket är omfattande och invecklat, och för varje år som går läggs nya regler till de gamla. Svenska företag ska idag rätta sig efter minst 20 000 sidor med företagsregler.

Ett svenskt företag med färre än 20 anställda har kostnader för att administrera skatte-, arbetsmarknads- och miljöreglerna på cirka 30 000 kronor per anställd varje år. I slutet av 1990-talet uppskattades att företagens administrativa kostnader för det offentliga regelverket uppgick till 50 miljarder kronor per år. En ny uppskattning som gjorts av statens egen företagsmyndighet, Nutek, visar att de kostnaderna för regelverket har ökat till mellan 60 och 70 miljarder kronor per år.

I Holland har regeringen uppskattat att den totala samhällsekonomiska kostnaden för regelbördan, i form av bl.a. företag som aldrig startas, produktion som uteblir och arbetstillfällen som aldrig skapas, är dubbelt så stor den direkta administrativa bördan på företagen. I Sveriges fall skulle det betyda att regelkrånglet kostar samhällsekonomin mellan 120 och 140 miljarder kronor om året.

I Sverige har regering och riksdag länge talat om att minska regelbördan. Ett ambitiöst kartläggningsarbete av regelbördan pågår just nu. Detta är bra men arbetet går för långsamt.

Folkpartiet har tillsammans med övriga allianspartier lovat att på fyra år minska de svenska företagens administrativa kostnader för de offentliga regelverken med 25 procent. Arbetet i Holland är en utmärkt förebild.

Kriget mot regelkrånglet måste föras på två fronter:

Stora befintliga regelverk måste göras enklare. Redovisningsreglerna för små företag kan göras enklare, arbetsgivarnas regelverk kan bli lättare, företagens momsregler kan förenklas och Miljöbalken bli en lättare börda för företagen utan att miljön blir sämre.

Nya krångliga regler får inte ersätta gamla som tas bort. Alla nya lagar och regler som berör företagen ska granskas av ett utomstående organ innan de får träda ikraft. Granskningen ska se till att inga nya regler införs utan att de utformats så att de uppnår sitt syfte på enklast möjliga sätt för företagen.

Förenkla myndighetskontakterna

Ett av problemen med att vara egenföretagare är att kontakten med myndigheterna ofta är splittrad och tungrodd. Ett sätt att förenkla för företagare och förbättra företagarklimatet i hela

landet skulle vara att införa så kallade "one-stop-shops" med en god regional spridning. På dessa kontor skulle det finnas värddar som tog hand om företagarens ärende och såg till att driva detta genom byråkratin. På så sätt skulle den enskilda företagarens myndighetskontakter kunna underlättas.

Förändra arbetsrätten

Folkpartiet står i princip bakom grunddragen i dagens arbetsrätt. Men efter snart 30 år med ungefär samma regelverk är det allt tydligare att den behöver reformeras.

Arbetsrätten är numera ett komplicerat lapptäcke som är svårt att överblicka. Mängden och komplexiteten i regelverket ger dem som har juridiska resurser – t.ex. stora arbetsgivare och resursstarka fackföreningar - ett övertag gentemot små- och medelstora arbetsgivare.

Balansen på den svenska arbetsmarknaden bygger på både lagstadgade arbetsrätten och på de kollektivavtal som sluts mellan arbetsgivare och arbetstagare. För de mindre och medelstora företag som inte omfattas av kollektivavtalen betyder det lagstadgade regelverket mer. Förenklingar i arbetsrättslagarna kan därför vara en viktig väg för att se till att fler små företag startas och att fler vågar växa utan att det hotar arbetstagarnas trygghet.

Reformera medbestämmandelagen

I vissa delar har Medbestämmandelagen (MBL) visat sig innebära problem för verksamheten utan att motsvarande fördelar uppnåtts för de anställda. Folkpartiet vill därför reformera MBL.

Den allmänna rätten till förhandlingar i frågor som rör förhållanden mellan arbetsgivare och arbetstagare bör behållas, men i övrigt bör förhandlingsskyldigheten ersättas med en informationsskyldighet gentemot *alla* anställda, inte enbart medlemmar i facket.

I dag har de kollektivavtalslutande fackföreningarna så kallat tolkningsföreträde i vissa tvister. Detta tolkningsföreträde bör avskaffas, vilket innebär att arbetsgivarens ståndpunkt gäller till dess att ärendet avgjorts av en utomstående instans, t.ex. Arbetsdomstolen.

MBL bör också ändras så att fackföreningarnas rätt att förbjuda arbetsgivare att anlita en viss entreprenör eller uppdragstagare avskaffas.

Målet ska vara att alla konflikter på arbetsmarknaden ska lösas genom förhandlingar. Det måste dock finnas möjlighet för båda parterna att tillgripa stridsåtgärder som en sista utväg om förhandlingarna inte ger resultat. Men ibland kan det vara för lätt att tillgripa stridsåtgärder om åtgärderna kostar lite för den egna organisationen, men orsakar stor skada för motparten. Balansen på arbetsmarknaden och de mindre företagens ställning skulle gynnas av en regel om att det ska råda rimliga proportioner mellan syftet med en stridsåtgärd, skadan på motparten och obehaget för tredje man. Vi vill också återinföra förbudet mot stridsåtgärder gentemot enmans- och familjeföretag.

Öppna nya affärsmöjligheter

”Ingen statsman är ännu i stånd att positivt säga, vilkendera näringen som kan skaffa oss den största nationala vinsten; varigenom lagstiftaren måste stanna i villrådighet, vart han genom författningarna skall leda våra arbetare. Vad förändring i varor, vad olika värde ses icke dagligen? Helt oförmodat öppnar försynen för en nation en rikedomskälla, som varar en tid, men ofta stannar tvärt av, och en annan eller en tredje uppkommer snart i stället, av vilka den nationala vinsten huvudsakligen beror.”

Den svenska liberalismens fader, prästen och politikern Anders Chydenius 1765.

Ofta får vi frågan – var ska de nya jobben och företagen komma? I vilka branscher och sektorer finns framtidens produkter? Den frågan kan ingen svara på. Det som politiken däremot kan, är att öppna möjligheter som idag är stängda genom regleringar.

Tjänstesektorn utgör sedan länge huvuddelen av den svenska ekonomin. Drygt 40 procent av alla sysselsatta arbetar inom den privata tjänstesektorn. Det är också den privata tjänstesektorn som länge varit den expanderande delen av ekonomin även om en del av den kunskapsintensiva tjänstesektorn i praktiken är avknoppningar från industrin och är beroende av den för sin verksamhet.

En politik för fler och växande företag måste därför vara inriktad på att öppna nya affärsmöjligheter för expanderande tjänsteföretag.

Handel med tjänster gynnar Sverige

Den första vägen går via den internationella tjänstehandeln. Sverige är ett litet exportberoende land och vi har länge klarat oss bra genom att sälja råvaror och industrivaror utomlands. Integrationen inom EU ger nu nya möjligheter för svenska tjänsteföretag att expandera internationellt.

Det är viktigt att de nationella regler som hindrar en friare konkurrens på tjänstemarknaden tas bort. Folkpartiet stödjer därför tillkomsten av ett tjänstedirektiv och tycker att det är b beklagligt att den svenska regeringen, tillsammans med flera andra europeiska regeringar, i första hand lagt tyngdpunkt på eventuella risker med direktivet.

Sverige är ett modernt land som tidigt omvandlats till en tjänsteekonomi. I förhållande till vår storlek arbetar betydligt fler människor med kunskapsintensiva tjänster i Sverige än inom de flesta länder i EU. Samtidigt har den kunskapsintensiva tjänstesektorn inte vuxit i Sverige på senare år, vilket skett i många andra länder. En friare handel med tjänster inom EU kommer med största sannolikhet att gynna Sverige och skapa fler arbetstillfällen i Sverige med högt kunskapsinnehåll och hög lön än de som riskerar att försvinna.

Konkurrens ger tillväxt

”I stället för att betrakta konkurrensen såsom den olycksdigra och samhällsskadliga princip som den anses vara av socialister i allmänhet, menar jag att till och med på samhällets och näringslivets nuvarande utvecklingsstadium varje inskränkning i konkurrensen är ett ont och varje utvidgning av den, till och med om det till en tid menligt påverkar någon viss arbetsgrupp, alltid är något i sista hand gott.”

John Stuart Mill, brittisk liberal filosof

Att skapa fungerande konkurrens på marknader är ett bra medel för att öka produktiviteten. En väl fungerande konkurrens leder till att resurserna används effektivt. Konkurrensen skapar också ett förändringstryck som främjar både innovationer och tillväxt. Vill vi öka tillväxten är det viktigt att en större del av ekonomin utsätts för konkurrens och att konkurrensen fungerar väl inom den del av ekonomin som redan är konkurrensutsatt.

Enligt EU-kommissionen tillhör åtgärder för att främja konkurrens inom vissa delar av ekonomi de mest prioriterade reformerna i Sverige de närmaste åren.¹ De offentliga tjänsterna är ett särskilt viktigt område.

Brist på konkurrens - ett problem i Sverige

Det finns många indikationer på att konkurrensen i Sverige inte fungerar så väl som den borde. Den svenska prisnivån låg 2003 16 procent över genomsnittet i EU. Särskilt höga är de svenska priserna inom detaljhandel, byggande och boende. Att Sverige är ett avlångt land med långa transporter mellan producenter och konsumenter förklarar bara någon procentenhet av prisskillnaden mellan Sverige och EU: s genomsnitt. Skillnader i löner och skatter mellan Sverige och övriga EU förklarar också bara en del av skillnaden i allmän prisnivå.

Marknadskoncentrationen är stor inom många branscher i Sverige, inte minst inom livsmedelsproduktion. Koncentrationen har dock minskat sedan slutet av 1990-talet, enligt Konkurrensverket. Detta beror bl.a. på avregleringar och avskaffade monopol inom telekommunikationsområdet och inom järnvägar.

Fördjupa konkurrensen

För att behålla effektiviteten i ekonomin är det centralt att se till att konkurrensen upprätthålls i den privata sektorn. Detta måste ske på flera sätt:

Främja internationell konkurrens

EU-kommissionens förslag till tjänstedirektiv innebär att tjänstesektorn kommer att öppnas för full konkurrens inom EU på samma sätt som varuhandeln. Detta stöder Folkpartiet helhjärtat.

Ta bort etableringshinder och monopol

De avregleringar som gjorts under det senaste decenniet har minskat koncentrationen på flera viktiga marknader i Sverige. Det är viktigt att fortsätta denna utveckling. Etableringshinder och monopol måste tas bort så långt detta är möjligt.

Sälj statliga företag

Koncentrationen på vissa marknader skulle kunna bli mindre om det stora statliga ägandet avvecklades. Staten skulle också få större trovärdighet som övervakare av spelreglerna på marknaden om den själv inte var en betydande företagsägare. Politiska mål uppnås mycket effektivare genom lagstiftning och ekonomiska styrmedel än genom ett statligt företagsägarande. Ännu svårare är det tro att ett statligt företag kan uppfylla politiskt mål samtidigt som det ska uppfylla lönsamhetskrav på en fri marknad. Folkpartiet anser att konkurrensutsatt verksamhet ska bedrivas i privat regi och det statliga ägandet ska begränsas till företag som har ett entydigt samhällsintresse.

¹ EU Broad economic policy guidelines 2005

Skärpt konkurrensövervakning

Konkurrensverket måste ges ökade befogenheter och resurser för att bevaka konkurrensen på olika områden.

Kriminalisera karteller

Olagligt kartellsamarbete bör jämföras med ekonomisk brottslighet och beläggas med höga böter. Konkurrensverket bör få ökade resurser för att utreda fler fall av misstänkt kartellsamarbete och för att snabbare kunna föra dessa till domstol.

Främja konkurrens inom EU

Arbetet för att upprätthålla en fri konkurrens måste också föras på Europainivå. EU-kommissionens insatser mot olagligt kartellsamarbete är en förebild. En separat konkurrensmyndighet bör inrättas på EU-nivå. Kommissionen bör inte vara såväl part i ärendena som domare. En sådan myndighet skulle dessutom minska svängningarna i bedömningar beroende på kommissionens sammansättning.

Breda konkurrensen

Den privata sektorn utgör cirka 70 procent av den svenska ekonomin. De återstående 30 procenten består av tjänster som produceras inom den offentliga sektorn. Huvuddelen av dessa tjänster är inte konkurrensutsatta.

Mer än 80 procent av kommunernas verksamhet består av tjänster som inte kan betraktas som myndighetsutövning. Möjligheten att producera dessa i konkurrens är mycket stor. Ändå sker detta i mycket liten utsträckning i dag. Kommunernas kostnader för entreprenader och inköp av verksamhet uppgår till drygt 10 procent av deras verksamhet. Andelen skiftar mellan kommuner och i Stockholms stad är andelen 20 procent.

Konkurrensverket bedömer i en rapport att huvuddelen av landstingens och kommunernas verksamhet bör kunna utsättas för konkurrens.² Enligt Konkurrensverket motsvarar den ytterligare andel av offentliga sektorns verksamhet som skulle kunna konkurrensutsättas drygt 10 procent av BNP, alltså ca 250 miljarder.

För dem som vill öka konkurrensen inom den svenska ekonomin finns därmed knappast något mer angeläget än att öppna mer av den offentliga tjänsteproduktionen, i huvudsak kommunernas individuella tjänster, för konkurrens från enskilda utövare. Detta kan ske på olika sätt:

Konsumenträtt i offentligfinansierade tjänster

En förutsättning för väl fungerande marknader är att konsumenterna har en stark ställning. Konsumenträtten bör utvidgas till att gälla även offentligfinansierade tjänster.

Konkurrensverket ska övervaka offentliga tjänster

Vi vill införa en rad reformer som öppnar de offentliga tjänsterna för konkurrens. Konkurrensverket bör även få i uppdrag att bevaka att konkurrensen upprätthålls inom dessa sektorer.

² Vårda och skapa konkurrens. Konkurrensverket 2002:2

Reformera den offentliga upphandlingen

Små företag har svårare än stora att hantera administrativa krav och regleringar. Stora upphandlingar leder till att endast de riktigt stora aktörerna kan lägga anbud. En god upphandlingskultur i stat och kommun är av stor betydelse för de små och medelstora företagen. Om kommuner och landsting aktivt verkar för att söka privata alternativ till offentligt producerade tjänster och utformar sina anbud så att småföretagare i praktiken ges möjlighet att delta i upphandlingsförfarandet, till exempel genom att handla upp varor och tjänster i mindre delar, skulle detta gynna framväxten av små företag.

De ramavtal och den samordnade upphandling som i dag i hög grad sker, måste användas mera restriktivt och med större flexibilitet så att inte enbart mycket stora aktörer ges möjlighet att delta i anbudsgivningarna. Detta missgynnar inte bara de mindre företagen, utan medför att mångfalden för köparna begränsas.

Den offentliga upphandlingen bör reformeras exempelvis genom att talerätt införs för branschorganisationer, att Nämnden för offentlig upphandling överförs till Konkurrensverket och att sanktionerna skärps.

Öppna de offentliga monopolen

30 procent av de svenska tjänsterna produceras inom den offentliga sektorn. Det handlar framförallt om vård, omsorg och utbildning. Huvuddelen av dessa tjänster är inte utsatta för konkurrens vilket är en stor brist.

Att öppna mer av den offentliga tjänstesektorn för konkurrens skulle ge stora möjligheter för nyföretagande och kunskapsuppbyggnad inom verksamheter som det med all säkerhet kommer att finnas en ökad efterfrågan på såväl inom som utom Sverige. I takt med att de flesta utvecklade länders befolkningar blir allt äldre växer behovet av sjukvård- och omsorgstjänster. Kunskap om hur denna kan organiseras och utföras på effektivast möjliga sätt kommer att bli värdefull även på en internationell marknad.

De lagar och bestämmelser som har kommit till för att hindra uppkomsten av konkurrerande alternativ till den offentliga produktionen av tjänster måste därför tas bort. Till dem hör den s.k. Stopplagen mot vinstdrivande akutsjukhus.

Friskolereformen med skolpeng var en mycket effektiv reform för att etablera nya alternativ inom skolområdet. Liknande lösningar bör kunna införas även på andra områden inom den offentliga tjänsteproduktionen där behov och kostnader är lätta att förutse för att se till att fler offentliga finansierade tjänster på ett enkelt sätt kan öppnas för utomstående utförare.

Bort med medfinansieringen av sjukpenningen

Sedan 1 januari är arbetsgivarna skyldiga att betala 15% av sjukpenningen. Detta beslut har troligtvis vissa positiva effekter, i så måtto att arbetsgivarna blir mycket angelägna om att sjukskrivna anställda kommer tillbaka på deltid eller att rehabiliteringsinsatser sätts in, eftersom de då slipper medfinansieringen. Samtidigt innebär den nya ordningen att företagare blir ännu mera försiktiga med att anställa personer som av något skäl kan ha en högre risk att bli sjukskrivna. Detta drabbar främst de grupper på arbetsmarknaden som redan har det

svårare än andra att få jobb. Många företagare vittnar om att de nu drar sig ytterligare för att anställa överhuvudtaget.

Systemet med medfinansiering av sjukpenningen bör därför avskaffas. Detta är en viktig signal till företagarna att företagsklimatet förbättras. Det är också viktigt för att de stora grupper som nu står utanför arbetsmarknaden ska få det lättare att komma tillbaka.

5. En ny skattepolitik för mer arbete och fler företag

Inledning

Sverige är det land som har det högsta skatterna i världen. 54 procent av den samlade produktionen under ett år tas in som skatter eller avgifter till stat, kommuner och landsting. Med så höga skatter är det självklart att skatternas nivå och utformning har en avgörande betydelse för hur mycket människor väljer att arbeta och spara och vilka beslut företag fattar när det gäller att investera och anställa.

Folkpartiet vill förändra skattepolitiken för att:

- Göra det mer lönsamt att arbeta och att förkovra och utbilda sig.
- Göra det mer lönsamt att spara och att investera i ekonomisk verksamhet i Sverige.
- Göra det mer lönsamt att starta och driva företag.
- Göra det lättare för företag att anställa.
- Göra det lättare för människor att påverka sin ekonomi och få mer egenmakt

Meningen med den stora skattereformen som genomfördes 1991, genom samarbete mellan Socialdemokraterna och Folkpartiet, var att huvuddelen av alla inkomsttagare endast skulle betala kommunalskatt och att ingen skulle betala mer än 50 procent i skatt.

Socialdemokraternas skattehöjningar har sedan dess förstört stora delar av skattereformen. De högsta marginalsatterna har höjts samtidigt som skattehöjningar i kommuner och landsting har flyttat de lägsta skatterna uppåt. Däremellan har ett lapptäcke av reduktioner, kompensationer samt upp- och nedtrappningar trasslat till skatteskalorna fullständigt. I dag är det närmast omöjligt för en enskild arbetstagare med låga eller medelhög lön att veta hur mycket han eller hon får behålla av en extra arbetsinkomst.

Folkpartiet arbetar för en ny skattereform, för en ny tid.

Detta är ett stort och omfattande arbete, och kan inte sättas i verket på kort sikt. En förändring av skattepolitiken är ett viktigt verktyg för att fler människor ska komma i arbete och för att det ska skapas nya varaktiga arbeten i Sverige. Vi föreslår därför här en rad förändringar av skattepolitiken.

Huvuddragen i Folkpartiets skattepolitik framgår av tabell 4.

Tabell 4. Folkpartiets skattepolitik

	2006	2007
	<i>Miljarder kronor</i>	
Sänkt skatt		
Inkomstskatt		
Arbetsavdrag	-23,0	-23,0
Värnskatt	0,0	-1,4
Summa	-23,0	-24,4
Nej till trängselskatt	-0,5	-0,5
Företagande		
Hushållstjänster	-1,3	-1,3
Dubbelskatt individer	0,0	-0,6
Fåmansbolagsägare	-1,0	-1,0
Ökade reserveringsmöjligheter	-0,5	-0,5
Återinvestering ägarkapital	-0,5	-0,5
Förmögenhetsskatt	-0,7	-1,0
Arbetsgivaravgifter	-6,3	-6,3
Summa	-10,3	-11,2
Övrigt		
Individuellt kompetenssparande	-0,4	-0,6
Internationella biståndsgåvor	-0,3	-0,3
Fastighetsskatt	-2,2	-4,9
Summa	-2,9	-5,8
Totalt	-36,7	-41,9
Delfinansiering		
Slopad skattereduktion fackavgift	3,5	3,5
Slopad subvention hemdator	0,8	1,6
Reavinstskatt bostäder	1,6	3,2
Slopad kommunal skatteplanering genom bolag	1,9	1,9
Övrigt	1,5	2,7
Summa	9,3	12,9
Netto	-27,4	-29,0

Sänkta skatter för fler företag

Sänkta skatter för nya och växande företag

Tillväxt och företag skapas enbart av människor. Den enkla tillväxtdefinitionen, där tillväxten är resultatet av ökad arbetstid och ökad produktivitet ger en alltför schablonmässig bild.

Tillväxten är i hög grad kunskaps- och entreprenörskapsdriven. Att ny kunskap skapas och omsätts den i handling genom entreprenörskap är därför centralt. Ingetdera av detta kan

kommenderas eller organiseras fram i uppifrån kommande, av politiken beslutade processer. Det kan bara växa genom att villkoren för individerna är gynnsamma.

Ett centralt tema i det senaste halvseklets ekonomiska politik har istället varit att acceptera framgångsrika företag – men inte framgångsrika företagare. Företagsbeskattningen har varit tämligen generös, men beskattningen av företagare har varit desto hårdare.

För att nya företag ska kunna starta och växa krävs tillgång till riskvilligt kapital. Det riskkapital som i rikliga mängder finns på börsen, i fonder, pensionsfonder, institutioner och stora kapitalägares händer är i praktiken inte tillgängligt för de nystartade och små företagen.

Svenskt och personligt ägande är idag missgynnat jämfört med utländskt och institutionellt. Detta är en av förklaringarna till det svenska näringslivet ägs allt mer av institutioner och utländska ägare. Detta drabbar i praktiken främst de mindre och medelstora företagen där utländskt eller institutionellt ägande inte är ett alternativ. Eftersom dessa företag står för expansion och förnyelse hämmas tillväxten. Dubbelbeskattningen innebär ett sådant missgynnande. Först beskattas företagets vinster genom bolagsskatten, sedan beskattas aktieutdelningen genom den personliga kapitalskatten. Räntebärande investeringar beskattas däremot bara en gång eftersom räntor är avdragsgilla gentemot bolagsskatten. Detta skapar inlåsnings effekter i bolagen.

Vi vill göra det gynnsammare för enskilda svenskar att äga aktier och vill därför minska *dubbelbeskattningen* genom att sänka ägarnas skatt på avkastningen av aktier.

En förutsättning för att det ska bildas nya företag och för att dessa ska kunna växa är att de får tillgång till riskkapital. Framgångsrika entreprenörer lämnar ofta sitt växande företag efter en tid. Vi vill att dessa – och andra ägare – ska kunna *skjuta upp reavinstbeskattningen* då vinsten återinvesteras i ett nystartat företag. Liknande modeller tillämpas med framgång i bl.a. USA och Storbritannien. Detta kan bidra till tillgång inte bara till riskvilligt kapital utan också kompetens.

Många entreprenörer föredrar, och i många fall är det dessutom helt nödvändigt, att växa med interna medel. För att ytterligare ge bättre förutsättningar för detta vill vi förbättra den skattefria reserveringsmöjligheten för mindre och växande företag. För närvarande tycks många större företag vara i färd med att avveckla sina periodiseringsfonder, sedan dessa räntebelades. Det finns därför anledning att förändra reserveringsmöjligheterna i riktning mot att det blir mera förmånligt för mindre och växande företag. Vi avser att återkomma i samband med budgeten för 2006 med ett förslag för förbättrade möjligheter för mindre företag att växa med hjälp av eget kapital utan beskattning.

Förmögenhetsskatten

Skatter som gör det mindre lönsamt att spara minskar också tillgången till riskkapital. Sverige tillhör en minoritet i västvärlden som fortfarande har *förmögenhetsskatten* kvar. Förmögenhetsskatten finns i dag bara i 8 av OECD:s 30 medlemsländer. Under 1990-talet avskaffades förmögenhetsskatten i Danmark, Tyskland, Holland och Österrike. Senast har förmögenhetsskatten även avskaffats i Finland och Island.

Skälen för att avskaffa förmögenhetsskatten har blivit fler sedan arvs- och gåvoskatten togs bort vid årsskiftet. Utan gåvoskatt är det numera möjligt att fritt fördela om förmögenheter

inom familjen så att förmögenhetsskatten minimeras. Detta urholkar både förmögenhetsskattens intäkter och legitimitet.

Förmögenhetsskatten är en av förklaringarna till att svenskar undanhåller närmare 500 miljarder kronor på utländska bankkonton. Till detta ska läggas de dryga 400 miljarder kronor som utlandsboende svenskar äger. Att avskaffa förmögenhetsskatten helt skulle kosta cirka 4 miljarder kronor. Om en del av detta kapital kan återvända till Sverige ger det skatteintäkter på avkastningen. Utöver detta kommer intäkterna från de extra investeringar och arbetstillfällen som med all säkerhet också skulle komma till stånd.

Vi vill därför sänka förmögenhetsskatten 2006 och därefter avskaffa den.

Den svenska *bolagsskatten* har allt sedan den sänktes i samband med skattereformen betraktats som konkurrenskraftig jämfört med andra industriländer. Detta är dock på väg att ändras. Skattesatsen på 28 procent ligger numera bara en dryg procent under den genomsnittliga skattesatsen för bolagsskatten i de 15 gamla medlemsländerna i EU. Av de 10 nya medlemmarna i EU har alla utom två lägre bolagsskatter än Sverige.

Det är därför viktigt att följa den internationella utvecklingen och kunna vara beredd att justera den svenska bolagsskatten för att se till att den även framöver är internationellt konkurrenskraftig. Dock finns det en rad andra skatter som är betydligt mer angelägna att sänka och där vi, jämfört med andra länder, har stora konkurrensnackdelar. Folkpartiet har också gått emot den faktiska höjning av bolagsskatten som genomfördes vid årsskiftet när företagens möjligheter att göra avsättningar till s.k. periodiseringsfonder försämrades. Den försämring som regeringen införde ser nu ut att leda till att allt fler företag avvecklar sina periodiseringsfonder. Det kan därför, istället för att återställa denna förändring vara bättre att införa andra avsättningsmöjligheter.

Sänk fåmansbolagens beskattning

Fåmansbolag där ägaren själv arbetar i företaget lever under särskilda skatteregler – de s.k. 3:12-reglerna. Syftet med reglerna är att hindra ägarna från att undgå skatt genom att de kan ta ut lön som kapitalvinst istället för som arbetsinkomst. Följden av reglerna har dock blivit att ägare av fåmansbolag i dag betalar betydligt högre skatt än små ägare i större bolag, vilket knappast var meningen. Ägare av fåmansbolag beskattas i dag som om de vore anställda vilket knappast heller är rättvist med tanke på att det innebär en risk att äga och driva ett litet företag.

Principen för en rättvis beskattning av fåmansbolag ska vara att det måste löna sig att ta risker. Därför kan inte en ägare av ett litet företag jämföras med en anställd utan måste kunna räkna med märkbart lägre skatt på sina vinster för att väga upp den risk han eller hon tagit. Beskattningen får inte heller motverka möjligheten att flytta kapital mellan företag till investeringar i nya verksamheter. Därför måste det vara möjlighet att ta ut vinster ur företag utan att en för stor del försvinner i skatt.

Frågan har debatterats länge och det finns flera förslag till tekniska lösningar, alla med sina för- respektive nackdelar. Folkpartiet är inte fixerat vid en särskild teknisk lösning. För oss är det viktigast att frågan får en lösning så att fåmansbolagens skattebörda lindras avsevärt samtidigt som regelverket förenklas. Regeringen har avsatt en miljard för detta, vi avsätter ytterligare en miljard.

När regeringens länge utlovade proposition om fåmansbolagen kommer till riksdagen kommer Folkpartiet att ta ställning till det och tillsammans med övriga allianspartier presentera en alternativ lösning om detta är nödvändigt.

Sänkta skatter för fler anställda

Arbetsgivaravgiften är en tung del av skatten på arbete. Lägre arbetsgivaravgifter kommer att göra det lättare att anställa fler människor, inte minst inom tjänstesektorn.

Folkpartiet har länge drivit frågan om sänkta arbetsgivaravgifter. Vår övertygelse har varit att detta kommer att skapa fler arbetstillfällen. Folkpartiets inställning är att arbetsgivaravgifterna ska motsvaras av individuella sociala förmåner för dem som indirekt betalar dem, löntagarna. Det betyder att skattedelen av arbetsgivaravgifterna bör tas bort på sikt. Detta innebär dock ett skattebortfall som inte ligger inom räckhåll i närtid.

De besparingar som vi föreslår inom arbetsmarknadspolitiken frigör dock medel för en sänkning av arbetsgivaravgiften av betydelse för de minsta småföretagen. Syftet är att göra det betydligt förmånligare att helt enkelt börja anställa.

Vi föreslår att arbetsgivaravgiften, förutom pensionsavgiften, tas bort helt i varje företag på en lönesumma upp till 250 000 kronor om året. Detta förslag innebär att alla ensamföretagare i Sverige – 360 000 personer - får möjlighet att anställa en person till utan att betala någon arbetsgivaravgift.

Sänkta skatter för fler vita arbeten

Att vi behöver fler företagare i Sverige är så gott som alla överens om. Men i dagens Sverige är vissa marknader mer eller mindre svåra att komma in på för den som vill vara sin egen. Marknaden för hushållstjänster är en sådan. I dag omsätter den vita sektorn för hushållstjänster ungefär 150 miljoner kronor medan den svarta sektorn uppskattas omsätta över tre miljarder kronor. Det är inte acceptabelt att en stor, svart marknad breder ut sig.

Marknaden för hushållstjänster finns, men den måste göras vit. Undersökningar visar att 59 procent av svenskarna är intresserade av att köpa hushållstjänster. Men då måste priset med skatt hamna på en nivå som är möjlig för hushållen att betala. Och inte som idag när mellan 63 procent och 74 procent av kostnaderna för en tjänst av skatter och sociala avgifter.

Det finns en stor potential för små och växande tjänsteföretag inom hushållssektorn. Vi vill därför införa en skattereduktion för hushållens köp av den här typen av tjänster genom en skattereduktion i företaget för halva totala arbetskostnaden.

Sänkta skatter för fler i arbete

Den stora och växande obalansen mellan antalet arbetande och antalet som försörjs av olika offentliga bidrag hotar välfärden i det svenska samhället på sikt. Fler människor måste komma i arbete och svenska folket måste arbeta fler timmar för att vi ska kunna ha en bra välfärd med en bra skola och en god omsorg.

Problemet är att idag att alltför många svenskar befinner sig i en ekonomisk situation där de inte alls uppmuntras att arbeta - tvärtom.

I dag är många familjer beroende av tillskott i form av socialbidrag, bostadsbidrag med mera. Systemet är också sådant idag att det lönar sig föga att arbeta mer för att komma bort från bidragsberoendet. Man får bara ytterst lite mer pengar kvar i plånboken om man arbetar jämfört med om man fortsätter att leva helt eller delvis på bidrag. En vanlig familj ska inte vara beroende av bidrag. Skatter och andra avgifter ska göra det lönsamt att arbeta och göra möjligt leva på den lön man får.

Det ska löna sig att arbeta

Idag är alltför många människor beroende av olika typer av socialförsäkringar och bidrag för sin försörjning. Vi förordar, som framgått, en rad förändringar av arbetsmarknadspolitik, integrationspolitik och vård- och rehabiliteringspolitik för att skapa betydligt bättre förutsättningar för stora grupper att kunna komma in i arbete. Vi förordar också en rad förslag på skärpta regelverk, skärpta kontroller och krav på deltagande i aktiviteter för att erhålla stöd. Men det behöver också bli mera lönsamt än idag att förvärvsarbeta. Det måste bli lättare för människor att genom egna insatser påverka sin ekonomi, genom att marginaleffekter minskar. Genom att sänka inkomstskatten i form av ett förvärvsavdrag mot arbetsinkomst gör vi det relativt sett mera lönsamt att arbeta. Denna modell förordas av en rad forskare och debattörer vid sidan av partipolitiken, se t ex. SNS Konjunkturrådsrapport 2005 "Tid för en ny skattereform"(Lundgren m.fl.) där man föreslår att den s k värnskatten tas bort och ett förvärvsavdrag införs, som i hög grad ersätter grundavdraget.

Hälften kvar

Det är rimligt att den som tjänar mer också betalar mer i skatt och inte bara mer i kronor utan även större andel av sin inkomst. Men hälften räcker. Folkpartiet vill föra tillbaka inkomstskatten till de principer som bestämdes vid skattereformen – att de flesta bara ska betala 30 procent i skatt, och att de med höga inkomster ska betala 50 procent på de högre delarna av sin inkomst. Därför vill vi sänka den högsta marginals-katten genom att ta bort den så kallade värnskatten som är 5 procentenheter. I detta förslag tas 1/3 av värnskatten bort.

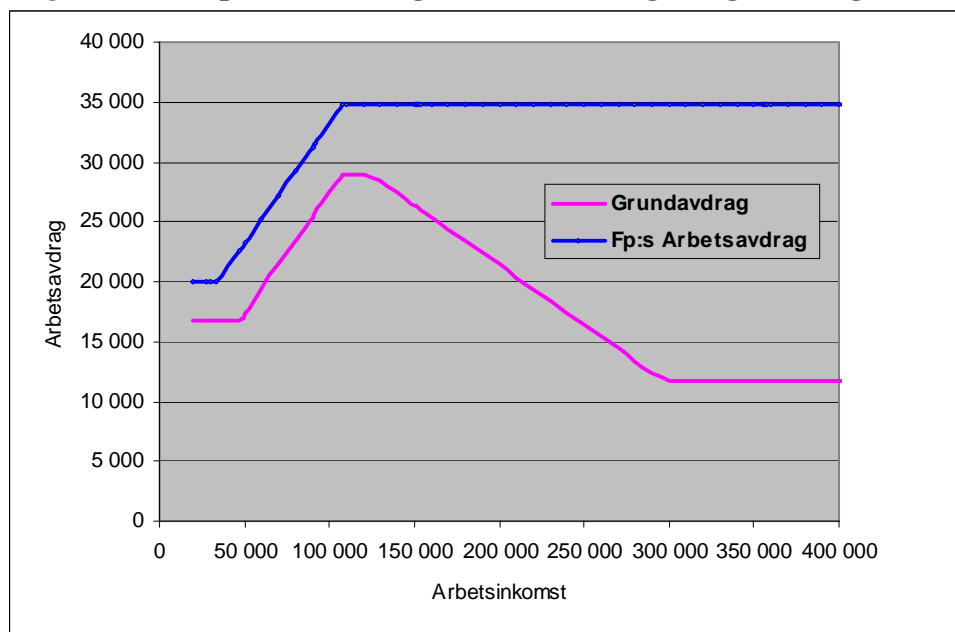
I dag betalar alltför många medelinkomsttagare statlig skatt, det vill säga sammanlagt drygt hälften av en inkomstökning. Eftersom regeringen de senaste åren valt att inte flytta upp brytpunkten för statlig skatt i takt med löneutvecklingen så hamnar allt fler medelinkomsttagare ovanför brytpunkten. Folkpartiet vill att brytpunkten för statlig skatt ska flyttas upp med den förväntade löneökningen varje år. Vi vill framöver flytta upp brytpunkten med sikte på att nå det för 15 år sedan uppsatta målet, att inte fler än 15 procent av de heltidsarbetande ska betala statlig inkomstskatt.

Förvärvs/arbetsavdrag för alla arbetsinkomster

För att sänka inkomstskatten och göra det mer lönande att arbeta för låg- och medelinkomsttagare vill vi införa ett förvärvsavdrag eller arbetsavdrag. Detta ska utformas så att det ersätter dagens grundavdrag för arbetsinkomster.

Arbetsavdraget utformas så att det på inkomster upp till 20.000 kronor utgör hela arbetsinkomsten, på inkomster mellan 20.000 och 34.000 kronor uppgår det till 20.000 kronor, för arbetsinkomster mellan 34.000 och 108.000 kronor uppgår det till 20.000 plus 20% av arbetsinkomsten minus 34.000, för arbetsinkomster över 108.000 uppgår det till 34 800 kronor.

Diagram 2. Folkpartiets förslag till arbetsavdrag och gällande grundavdrag 2006

På detta sätt elimineras de negativa margineffekterna av att dagens grundavdrag trappas ned för vanliga inkomstlågerna. Inkomstskatten sänks för alla som har inkomster av arbete.

Som framgår av diagram 3 ”hyvlas” den nuvarande marginalskattepuckeln av för inkomster mellan drygt 120 000 och knappt 300 000 kronor. Även för de allra lägsta inkomsterna sänks marginalskatten.

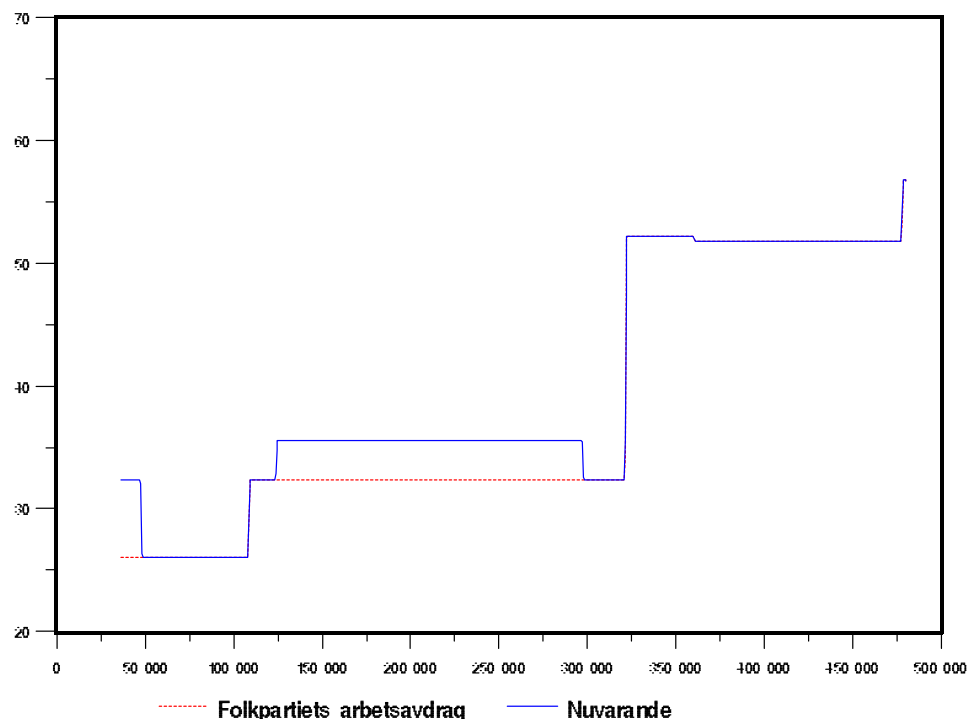
En klar majoritet av de arbetande, ca 3 miljoner beräknas få sänkt marginalskatt. Alla med arbetsinkomster får sänkt skatt, även de för vilka inte marginalskatten sänks. Förslaget, som i dagsläget är en skiss som vi kommer att arbeta vidare med, innebär en genomsnittlig skattesänkning för dem som har arbetsinkomster med ca 4 500 kronor per år.

En person med ca 20 000 kronor i månadsinkomst får ca 5 000 i skattesänkning per år, eller drygt 400 kronor i månaden. Marginalskatten sjunker med drygt 3 procentenheter på inkomster mellan 10 000 och 25 000 kronor i månaden.

Diagram 3. Marginalskatter med Folkpartiets förslag jämfört med gällande regler

Avser år 2006

Procent

Förslaget är som nämnts en skiss och ett antal tekniska frågor måste lösas, bl.a. sådana som har att göra med situationer när personer har både arbetsinkomster och transfereringsinkomster.

Förslaget innebär följande inkomstökningar:

Tabell 5. Förändrad nettoinkomst med arbetsavdraget för personer med arbetsinkomst, 2006

Decil	Decilgränser, kronor (avser arbetsinkomst)	Genomsnittlig förändring av nettoinkomsten, i kronor och i procent
1	0 – 21 800	40 (0,0)
2	21 801 – 67 600	900 (1,1)
3	67 601 – 128 000	2 600 (2,2)
4	128 001 – 182 300	3 800 (2,7)
5	182 301 – 219 800	4 800 (2,9)
6	219 801 – 250 700	5 500 (3,0)
7	250 701 – 281 700	6 400 (3,2)
8	281 701 – 323 100	7 100 (3,2)
9	323 101 – 403 800	7 200 (2,8)
10	403 801 -	7 200 (1,9)
Totalt		4 500 (2,5)

Barnfamiljer och marginaleffekter

Barnfamiljernas ekonomi präglas ofta av små marginaler, men höga marginaleffekter. Detta kan inte förbättras enbart via skatterna. Marginaleffekterna blir besvärande höga även genom inkomstrelaterade bidrag såsom bostadsbidraget. Detta utgår främst till barnfamiljer där ensamförsörjande är de övervägande mottagarna. Folkpartiet avser att i samband med höstens budgetförslag återkomma med förändringar av stöd till barnfamiljer.

Sparande för kompetensutveckling

Höjd kompetens bland dem som arbetar är en viktig förutsättning för högre ekonomisk tillväxt. I ett dynamiskt arbetsliv är det viktigt för den enskildes frihet att kunna bestämma över sin egen kompetensutveckling och inte enbart vara beroende av att arbetsgivaren önskar satsa på fortbildning. Regeringen misslyckades med det kompetenssparande som infördes som ett led i den gröna skatteväxlingen och istället för att använda pengarna till kompetensutveckling stoppade man dem i andra hål.

Folkpartiet anser att arbetstagarnas kompetensutveckling är alldeles för viktig för att behandlas så nonchalant. Vi vill att dagens pensionssparande utvidgas så att avdragsrätt för sparande medges upp till ett basbelopp, att sparandet kan tas ut för att finansiera kompetensutveckling och att ett kvarstående sparande kan tas ut vid pensionering.

Sänk skatten på boendet

Huvuddelen av de flesta svenskars sparande ligger i boendet. Den höga fastighetsskatten och, ofta därtill, förmögenhetsskatt gör att boendet blir orimligt högt beskattat och boendekostnaderna oöverkomliga. Folkpartiet vill därför avskaffa fastighetsskatten på sikt.

Fastighetsskatten måste reformeras ur rättvisesynpunkt. I avvaktan på att fastighetsskatten slopas behöver den dels sänkas för att pressa boendekostnaderna, dels reformeras så att de mest skadliga effekterna åtgärdas och miljöförbättrande investeringar inte bestraffas. Vi vill sänka fastighetsskatten till större del på bostäder vilket påverkar boendekalkylen positivt, inklusive hyresrätter. Den ökade sänkningen av procentsatsen på bostäder delfinansieras genom en ökad reavinstbeskattning.

Folkpartiet anser utöver detta att energibesparande investeringar, allt från att ersätta oljeeldning med exempelvis bergvärme till byte av energislösande fönster till miljövänliga treglasfönster, inte skall resultera i höjda taxeringsvärden. Vi vill istället uppmuntra sådana investeringar.

6. En politik mot utanförskapet

Liberalism är optimism. Vi tror på utveckling och framsteg. I den mörka bild av Sverige som ingen kan förneka finns ljuspunkter. En vårdcentral i Uppsala där man vägrar se sjukskrivning som lösningen på patienternas alla problem. Ett jobbcentrum i Skärholmen där den som inte hittat in på arbetsmarknaden omedelbart kommer i sysselsättning. Försöksprojekt i Finspång där kommun, landsting och försäkringskassa jobbar gemensamt för att få tillbaka folk i arbete, i stället för att bevaka sina revir. Det finns lösningar, och med en liberal alliansregering kan de spridas till hela Sverige.

Politik mot beroende av socialbidrag

Avgörande för att lyckas minska bidragsberoendet är tillkomsten av många nya, riktiga jobb, främst privata. Om reformer av bidragssystem kan genomföras i en miljö av växande arbetsmarknad är utsikterna till framgång mycket stora.

Folkpartiet har föreslagit att en jobb- och utvecklingsgaranti införs. Det ska gälla för alla arbetsföra personer som på grund av brist på arbete söker socialbidrag. Detta betyder att senast fem dagar efter ansökan om socialbidrag ska hon eller han börja att på heltid delta i jobbgarantin. Detta ska också omfatta nyanlända flyktingar och flyktinganhöriga som behöver ekonomiskt bistånd. Garantin ska bestå av samhällsnyttigt arbete kombinerat med jobbsökande och utvecklande aktiviteter. Jobbkravet kopplas till försörjningsstödet genom en ny skrivning av Socialtjänstlagen som klargör att en fullt arbetsför person som utan godtagbar anledning vägrar att på heltid medverka i jobbgarantin inte är berättigad till att få ekonomiskt bistånd från det offentliga. Kommunerna ska å sin sida vara skyldiga att ställa sådana motprestationskrav för att ge socialhjälp åt arbetsföra personer som saknar arbete.

Tanken med jobbgarantin är att den ska ge en ersättning som är högre än socialbidraget. Ersättningen bör överstiga socialbidragsnormen för en vuxen person men understiga nivån för de lägsta avtalsenliga lönerna på arbetsmarknaden. En sådan mellanliggande nivå är viktig för att markera dels att arbete och aktivitet lönar sig mer än passivt bidragstagande, dels att det handlar om en nödlösning som inte kan löna sig på samma sätt som ett vanligt arbete.

Praktiskt så kommer övergången till den ordinarie arbetsmarknaden underlättas via så kallade nystartsjobb. Detta förslag redovisas i arbetsmarknadsavsnittet.

Folkpartiet har även presenterat ett förslag om att skapa så kallade solidaritetsbanker. Dessa solidaritetsbanker ska fungera som utlåningskontor och ska på förmånliga villkor låna ut och förmedla de ekonomiska och kunskapsmässiga resurser som utanförskapets Sverige behöver för att mobilisera de krafter som inifrån kan bryta utanförskapet. Dessa bankers huvuduppgift ska vara att kanalisera finansiella resurser till våra mest utsatta områden i form av riskkapital.

Vi är övertygade om att Sverige kan bättre och att vi har en fungerande politik för att bryta utanförskapet. Men det behövs ett perspektivskifte som öppnar för en utvecklingspolitik baserad på arbete istället för bidrag. Det behövs en ny förmåga att våga ställa krav på att alla människor ska göra så mycket de förmår.

Politik mot sjukfrånvaron

Vi tror att den viktigaste åtgärden mot de höga sjuktalen är en ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Fler företag som skapar fler jobb ger möjligheter för folk att hitta en plats i livet där de trivs. Att sjukskrivningarna är särskilt höga i offentlig sektor kan bero på att de anställda där ofta inte har några alternativa arbetsgivare att gå till. Vi vill därför att en betydligt större del av verksamheten i offentlig sektor drivs av kooperativ, ideella organisationer och privata företag. Personalen mår bättre hos dessa arbetsgivare än i kommuner och landsting. Risken för långtidssjukskrivning är mellan tre och fem gånger större för kvinnor som inte bytt arbetsgivare under sitt yrkesliv.

Eftersom stress och vantrivsel med livssituationen tycks ligga bakom mycket av ökningen av sjukskrivningarna vill vi ge folk större inflytande över sin tid. Vi vill ge möjligheter att köpa subventionerade hushållstjänster, som en avlastning i en tung vardag. Den femte semesterveckan, inarbetad semester och eventuella ytterligare lediga dagar som kan komma ska kunna läggas i en timbank, som får tas ut som till exempel kortare veckoarbetstid. Lägre skatter och ett barnkonto med pengar som man disponerar hur man vill ger större möjligheter att styra över sin tid som förälder. En jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen ska öka männens ansvarstagande i hemmet och därmed minska kvinnors arbetsbörda.

Vi ser också ett problem med Försäkringskassans, arbetsförmedlingarnas och sjukvårdens bemötande av alla dem som drabbats av den nya ohälsan. Det finns inga självklara behandlingar för den som inte har en väldefinierad sjukdom. Värk i rygg och axlar som inte direkt hänger ihop med förslitningsskador blir man inte av med genom traditionell rehabilitering. Vi har föreslagit 500 miljoner kronor ytterligare till Försäkringskassan för mer, och mer verklighetsanpassad rehabilitering.

Idag används ofta uttrycket att "sjukskriva sig". I skriften "Jobbet är att mata puman" av Patrik Engellau och Olle Rossander beskrivs hur sju av tio sjukskrivningar sker på beställning av patienten. Studier från Försäkringskassan visar att det finns många som tycker att det är rimligt att just sjukskriva sig för alla möjliga besvär, från trötthet till konflikt med chefen eller stängt på dagis. Det får inte vara så att patienten bestämmer om han eller hon ska ha rätt att försörjas av samhället. Då håller socialförsäkringssystemet inte för trycket.

Därför måste fler läkare utbildas i försäkringsmedicin, så att de blir bättre på att hantera sjukskrivningar. På sikt bör sådan utbildning bli obligatorisk för att få sjukskriva. Flera studier visar att sjukskrivning i flera fall kan vara direkt skadligt för patienten. Sysslöshet och minskad anknytning till arbetsmarknaden gör att patienten kommer längre och längre ifrån att må bra. Att läkaren avgör om det är lämpligt med sjukskrivning är precis lika självklart som när det gäller läkemedel eller operationer.

Erfarenheterna från Danmark, Finland och Tyskland visar att tidiga insatser är viktiga för att undvika långtidssjukskrivning. Vi föreslår att också Sverige inför obligatoriskt läkarintyg tidigare, från fjärde sjukdagen.

Den som är sjuk minst 4-8 veckor omfattas av en rehabiliteringsgaranti. Ger inte hemlandstinget vård inom viss tid får rätt att ordna detta från annat landsting eller privat vårdgivare. De pengar som idag används till sjukpenning för dem som väntar på vård kan

användas till att korta köerna. Under den borgerliga regeringens tid infördes detta med mycket goda resultat. Det måste tillåtas igen.

Våra förslag om husläkare, vårdgaranti och en effektivare organisation genom vårdregioner redovisas i avsnitt 8.

7. En politik för fler i arbete

Inledning

Arbetsmarknadspolitiken kan inte - och ska inte heller - skapa reguljära arbeten; riktiga jobb. Arbetsmarknadspolitiken ska däremot, för det första, hjälpa till att matcha arbetssökande och lediga arbeten och, för det andra, hjälpa människor att flytta mellan yrken bl.a. genom kompetensupbyggnad, samt att röra sig geografiskt om detta behövs.

Socialdemokratiska politiker har länge berömt sig själva och Sverige för en aktiv arbetsmarknadspolitik. Man har angett den som ett föredöme för med andra länder. Men nu börjar det bli allt mer uppenbart att detta självberöm saknar fog. En arbetsmarknadspolitik av klassiskt nordiskt snitt fungerar bara om det finns en underliggande dynamisk arbetsmarknad som når full sysselsättning i högkonjunkturer. Idag är svensk arbetsmarknad en stagnerad marknad som inte når full sysselsättning med riktiga, reguljära, jobb ens i högkonjunktur. En stor andel av befolkningen i arbetsför ålder lever i offentligt finansierad frånvaro från arbetsmarknaden. Basen för Sveriges välstånd bryts sönder av denna frånvaro.

Arbetsmarknadspolitiken kostar idag över 70 miljarder kronor. Dess syfte är sedan länge förskjutet till att inför val dölja öppen arbetslöshet, d.v.s. snarare att lösa regeringspartiets problem än de arbetslösas och undersysselsatta medborgarnas problem.

Folkpartiet vill reformera arbetsmarknadspolitiken på följande punkter:

1. Gör om arbetslöshetsförsäkringen till en verklig omställningsförsäkring.
2. Stärk arbetsförmedlingen till intensifierade och mer individanpassade åtgärder. Minska omfattningen av AMS-åtgärder.
3. Lagg ned dagens AMS. Öppna arbetsmarknadspolitiken för konkurrens mellan dels arbetsförmedlingar, dels anordnare av arbetsmarknadsåtgärder.
4. Modernisera arbetsrätten för att göra det mera attraktivt att anställa nya medarbetare, och motverka dagens utanförskap för invandrare, kvinnor och ungdomar.

En verklig omställningsförsäkring

En fungerande omställningsförsäkring skall ge en rimlig ersättning vid tillfälliga perioder av arbetslöshet, och den skall medverka till att människor blir tryggare och vågar prova nya jobb och uppgifter i arbetslivet.

Folkpartiet vill att arbetslöshetsförsäkringen ska vara allmän. Den skall omfatta alla som arbetat tillräckligt länge för att kvalificera sig till försäkringen. Ett villkor för att arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en omställningsförsäkring är att ersättning bara ges till dem som söker arbete aktivt. Den skall inte utgå till dem som tackar nej till erbjudna arbeten. Dagens regler är mycket strikta på den här punkten. Vi ser inget skäl till att ändra på detta. Dock, reglerna tillämpas inte på ett konsekvent sätt. Folkpartiet vill att reglerna ska tillämpas konsekvent, och att arbetslöshetskassor som inte tillämpar reglerna korrekt ska förlora en del av sitt statsbidrag.

Arbetslöshetsförsäkringen är idag i teorin tidsbegränsad till 300 dagar. Men eftersom den övergår i den s.k. aktivitetsgarantin kan en person i praktiken vara arbetslös under obegränsad tid med oförändrad ersättning. Detta är ingen omställningsförsäkring eller politik för förändring i den enskilde arbetslösas liv.

Folkpartiet vill att arbetslöshetsförsäkringen åter ska bli en omställningsförsäkring. Den skall ha en tidsbegränsad ersättning, som trappas av med tiden. Ersättningen ska vara 80 procent av den förlorade inkomsten under de första 300 dagarna. Därefter trappas ersättningen ned till 70 procent. Efter sammanlagt 600 dagars arbetslöshet blir ersättningen lika för alla och utgår med grundbeloppet i arbetslöshetsförsäkringen – motsvarande ca 7 000 kronor i månaden vid heltidsarbetslöshet.

Lägg ned dagens AMS

Internationella erfarenheter visar att arbetsmarknadspolitik kan bli effektivare om produktionen av servicetjänster kan handlas upp i konkurrens mellan olika utförare vars ersättning delvis beror på hur väl de lyckas med att hjälpa arbetssökande till varaktiga arbeten.

Syftet med Folkpartiets reform är att ge enskilda arbetssökande större möjligheter att välja och hitta en lämplig arbetsförmedling, och åtgärder som bättre passar den enskildes behov. Finansieringen sker genom en personlig omställningspeng som myndigheten fastställer men som den arbetssökande sedan förfogar över i samråd med sin arbetsförmedlare. Detta kommer att öka den arbetssökandes möjlighet att själv välja en åtgärd och en utförare som passar honom eller henne.

Folkpartiet vill lägga ned AMS. Den bör ersättas med en myndighet vars främsta ansvar blir uppgifterna att utfärda föreskrifter, utreda och utöva tillsyn. Den nya arbetsmarknadsmyndigheten ska se till att det finns en bra arbetsförmedling och skräddarsydda arbetsmarknadsåtgärder över hela landet. Myndigheten har ansvaret för att handla upp lämpliga tjänster från enskilda utförare, och när sådana inte finns tillsvidare själv bedriva verksamhet.

Stärk arbetsförmedlingen

Den tid när någon befinner sig i öppen arbetslöshet och på heltid kan söka arbete skall vara en mycket aktiv period. Utvärderingar och forskning visar att tidiga och intensiva insatser från den arbetssökande sida, med stöd av en effektiv arbetsförmedlingen, är de bästa förutsättningarna för en arbetslös att snabbt kunna komma tillbaka i arbete. En förutsättning är, naturligtvis, att det finns en dynamisk arbetsmarknad i botten med jobb att söka.

Den kritik som framförts mot arbetsförmedlingen visar att arbetsförmedlingens arbete behöver stramas upp. Det existerande regelverket bör följas bättre och mera konsekvent än i dag. För att åstadkomma detta är konkurrens mellan olika förmedlare ett sätt.

Folkpartiet anser därför att det behövs alternativ till den statliga arbetsförmedlingen. Privata arbetsförmedlingar, branschvisa förmedlingar och bemanningsföretag bör komplettera den statliga arbetsförmedlingen. Olika specialinriktade förmedlingar bör också kunna effektiviteten i förmedlingsarbetet för arbetssökande med särskild kompetens. Akademikerna

är en eftersatt grupp arbetslösa som bör ägnas betydligt större intresse och resurser än som görs i dagens arbetsförmedling.

Internationellt finns det lyckade exempel på s.k. ”one-stop-shops” som integrerar arbetsförmedling, socialtjänst och försäkringskassa för att arbeta med hela den arbetssökandes livssituation. För arbetslösa i Sverige som befinner sig längre ifrån arbetsmarknaden behövs ett nära samarbete mellan arbetsförmedlingen, kommunernas socialkontor och försäkringskassorna.

Effektivare arbetsmarknadsåtgärder

Ända sedan mitten av 1970-talet har - med undantag av några få år - mer än två procent av den svenska arbetskraften stadigt varit registrerad i någon arbetsmarknadsåtgärd. Under det senaste året har regeringen ökat antalet och andelen. Mer än en tredjedel av alla arbetslösa – 130 000 personer – befinner sig idag i någon åtgärd, d.v.s. nära 3 procent av arbetskraften.

Allt mer tyder på att arbetsmarknadsåtgärdernas positiva effekter är grovt överskattade så länge som den underliggande arbetsmarknaden präglas av stagnation. Arbetsmarknadsåtgärder kan bryta långa perioder av öppen arbetslöshet genom någon form av aktivitet och håller därmed formellt kvar människor på arbetsmarknaden. Men det blir tveksamt i vilken utsträckning som åtgärderna kan hjälpa människor till varaktiga arbeten. Utvärderingar pekar på att arbetsmarknadsåtgärder i många fall hämmar rörligheten på arbetsmarknaden och förlänger den faktiska tiden i arbetslöshet eftersom de i praktiken motverkar människor från att aktivt söka arbete. Arbetsmarknadspolitiken har en dyster baksida.

Erfarenheter från tidigare perioder med många människor registrerade i arbetsmarknadsåtgärder visar att det blir sämre kvalitet på de utbildningar och den praktik de erbjuds. Den låga kvaliteten på aktivitetsgarantin som idag är obligatorisk för alla långtidsarbetslösa är ett viktigt exempel. De arbetssökandes motivation att engagera sig i de åtgärder de erbjuds minskar när de vet att sannolikheten är väldigt liten att åtgärden kommer att öka deras möjligheter att få ett riktigt arbete.

Däremot finns det stöd i utvärderingar för att lönesubventioner för att anställa arbetslösa i reguljära arbeten ökar deras möjligheter att senare få ett riktigt arbete. Men även om subventionerade anställningar är mindre ineffektiva kommer man inte ifrån att det i botten måste finnas en dynamisk arbetsmarknad med anställningsbenägna arbetsgivare (i privat sektor). Lönesubventioner har dessutom negativa effekter. Den viktigaste invändningen mot dessa stöd är att de tränger undan reguljära arbeten. Undanträngningen blir större ju närmare den reguljära arbetsmarknaden individerna befinner sig.

Därför är det ytterst viktigt att subventionerade anställningar bara används temporärt och i begränsad omfattning och kompletteras med starka incitament för att få en mera dynamisk arbetsmarknad och fler företag som vill anställa.

Regeringen ökade anställningsstöden till långtidsarbetslösa kraftigt redan i höstens budget 2004. Den lägger nu i vårpropositionen 2005 in ytterligare en dryg miljard kronor för att skapa (brutto) ytterligare 10 000 (temporära) helårsplatser genom anställningsstöd. Netto torde antalet bli ca hälften på grund av utträngningseffekter. Regeringen planerar nu att expandera denna typ av åtgärd till en sådan omfattning och till en sådan kostnad att den -

eftersom den inte kompletteras med åtgärder på företagar- eller skattesidan för fler reguljära anställningar - riskerar att leda 10 000 arbetslösa in i en återvändsgränd.

Javisst, 10 000 helårsplatser kanske skapas, men av dessa är ca 5000 på bekostnad av personer som trängs ut från att få reguljära riktiga jobb. Eftersom - *utan åtgärder som stimulerar företag till fler reguljära, varaktiga anställningar* - inte heller i slutändan av perioden torde finnas några nya 10000 anställningar att gå till blir åtgärden en återvändsgränd istället för en väg in i arbetslivet. Om privat sektor varken växer som arbetsgivare eller som skattebas blir det inte heller fler anställningar i offentlig sektor (under antagande om oförändrade skatter och budgetunderskott).

Folkpartiet menar att fokus måste ligga mera på att skapa fler riktiga jobb. Vi går därför emot de ytterligare anställningsstöd som föreslås i regeringens budget.

Vi har i vårt program dock 30 000 instegsjobb (2005), med halv arbetsgivaravgift, under högst ett år. Instegsjobben är nästan uteslutande riktade till ungdomar som står utanför den reguljära arbetsmarknaden. Under tiden i instegsjobb är personen provanställd, men meningen är att instegsjobbet normalt ska omvandlas till ett fast reguljärt arbete efter ett år. Genom att instegsjobben varar under kort tid, och genom att subventionen är måttlig minskar risken att instegsjobben tränger undan reguljära anställningar.

Nystartsjobb

Arbetsmarknaden måste reformeras så att fler människor kommer i arbete. Det är särskilt viktigt att vidta åtgärder för ungdomar, så att de snabbt kommer in på arbetsmarknaden, och att underlätta för människor som har en svag förankring i arbetslivet att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Alliansen föreslår därför att nystartsjobb införs.

Erfarenheter från andra länder och forskningen tyder på att en effektiv väg för att förbättra sysselsättningsläget för grupper med svag förankring på arbetsmarknaden är att sänka arbetsgivaravgifterna.

I flera europeiska länder med hög arbetslöshet och med betydande grupper som står utanför arbetsmarknaden har också olika typer av skatterabatter använts med gott resultat.

Ett problem med riktade skattelättnader är s.k. undanträngningseffekter, som både innebär att anställningen skulle ha kommit till stånd ändå och att någon annan skulle ha fått jobbet om inte subventionen fanns. Studier som utvärderat olika skatterabatter visar att utformningen av stödet kan begränsa undanträngningseffekterna.

Enligt OECD bör skattelättnaderna:

- inriktas på väl avgränsade grupper som befinner sig långt utanför arbetsmarknaden,
- inte vara inkomstrelaterade eller ge upphov till marginaleffekter,
- ges under en avgränsad tidsperiod,
- inriktas mot den privata sektorn,
- gälla löner enligt gängse avtal (inte understiga gällande minimilön) och
- kontrolleras och följas upp noggrant.

Alliansens förslag till nystartsjobb innebär att arbetsgivaravgifterna tas bort helt för personer som varit beroende av arbetslöshetsersättning, sjukpenning, förtidspension eller socialbidrag i mer än ett år och att nedsättningen gäller under lika lång tid som vederbörande varit bidragsberoende – dock i högst 5 år. Skatterabatten kan förlängas ytterligare i särskilda fall men först efter individuell prövning.

En grupp som behöver särskild hänsyn är ungdomar. Studier visar att ungdomar, som knappt har etablerat sig på arbetsmarknaden, löper en större risk att bli utslagna om inte arbetslösheten bryts snabbt. Vi föreslår därför att ungdomar (20-24 år) som varit arbetslösa i 6 månader också omfattas av nystartsjobben. För dem gäller dock skatterabatten i högst 1 år.

Det är viktigt hur nystartsjobben administreras. Till skillnad från dagens anställningsstöd, som är en arbetsmarknadspolitisk åtgärd och där sökande anvisas till olika företag av arbetsförmedlingen, skall vår skatterabatt vara en rättighet som gäller alla. Anställda och arbetsgivare som kommer överens om en anställning och uppfyller kraven kan ansöka hos skattemyndigheten om att arbetsgivaravgiften ska tas bort. Därmed försvinner den stigmatiseringseffekt som åtgärder via arbetsförmedlingen ofta för med sig. Det är dock viktigt att etablera en god kontroll av nystartsjobben för att motverka missbruk.

Till skillnad från dagens anställningsstöd, som subventionerar lönekostnaden med minst 50 procent upp till ett tak, är nystartsjobben inte takbegränsade samtidigt som sänkningen av arbetsgivaravgifterna varar under en längre tid. I dagens system undantas personer med särskilt anställningsstöd från LAS, medan förstärkt anställningsstöd gäller tillsvidare-, prov- eller visstidsanställning.

Alliansen anser det viktigt att nystartsjobben omfattas av LAS.

Vi föreslår att skatterabatten endast gäller anställningar i näringslivet. Det är dock viktigt att se till att konkurrensneutralitet enligt EU:s regelverk upprätthålls. Studier tyder på att en sådan inriktning ökar sannolikheten att åtgärden leder till ett arbete. Ytterligare en fördel med inriktningen på näringslivet är att effekten på de offentliga finanserna blir betydligt mer begränsad.

Eftersom en nedsättning av arbetsgivaravgifterna minskar statens inkomster istället för att belasta statens utgifter, är det viktigt att budgetlagen följs och att utgiftstaken anpassas till statens alternativkostnad för nystartsjobben.

Jobb- och utvecklingsgaranti

Personer som fastnat i långa perioder av sammanhängande arbetslöshet och inte visat sig anställningsbara i ett reguljärt arbete ska kunna aktiveras i en jobb- och utvecklingsgaranti. Där ställs det krav på den enskilde att delta i både kortare utbildningar och samhällsnyttigt arbete. Syftet med jobb- och utvecklingsgarantin är att så snabbt som möjligt slussa över den arbetssökande till den reguljära arbetsmarknaden. Utvecklingsgaranti ska ersätta dagens aktivitetsgaranti, och vi anslår extra medel för att den ska hålla högre kvalitet än aktivitetsgarantin. Utvecklingsgarantin ska även kunna erbjudas arbetslösa som en väg in på arbetsmarknaden.

Avskaffa friåret

Friåret är ett ansvarslöst sätt att hantera skattemedel och enskilda människor. När regeringen i Vårpropositionen aviserar att man flyttar 2 000 friårsplatser till 2006 för att avlasta arbetsförmedlingarna erkänner regeringen indirekt att friåret även tagit resurser från den viktiga förmedlingsverksamheten.

Kostnaden för friåret är dessutom grovt underskattat i budgeten. Statsrådet Hans Karlsson medgav i en interpellationsdebatt den 29 november 2004 att friårsförslagets kostnad är kraftigt underfinansierad i höstbudgeten eftersom BNP- och offentliga sektorns intäktsbortfall inte inkluderats i kalkylerna. Kostnaden ligger på ca 4 miljarder kronor, inte 1,5 som angavs i budgeten.

Folkpartiet vill att friåret avskaffas så snart som möjligt.

Modernisera arbetsrätten

Det främsta syftet med att reformera arbetsrätten är att göra det lättare att anställa och därmed underlätta skapandet av nya arbeten. En reform ska försöka minska trösklarna in i arbete för invandrare, ungdomar och äldre.

Folkpartiet vill att arbetsgivare ska få större möjligheter till provanställningar genom att tiden i provanställning förlängs från dagens 6 månader till 12 månader.

Folkpartiet vill rensa upp i den stora flora av olika former för visstidsanställningar som förekommer. Vi vill ersätta dem med en form: överenskommen visstidsanställning som ska kunna gälla i upp till två år. Vi vill också att fler människor ska kunna vara visstidsanställda hos samma arbetsgivare än vad som är tillåtet idag.

Folkpartiet vill ta bort den regel som säger att alla äldre än 45 år får räkna sina anställningsår dubbelt när en turordning fastställs vid eventuella uppsägningar. Denna regel som infördes i välmening innebär dock istället att det ännu svårare för medelålders och äldre personer att få ett nytt arbete.

Utgångspunkten för statens syn på relationerna på arbetsmarknaden är att alla konflikter ska lösas genom förhandlingar mellan parterna. Det måste dock finnas möjlighet att tillgripa (hot om) stridsåtgärder som en sista utväg om förhandlingarna inte ger resultat.

Men ibland kan det vara för lätt att gå i strid om stridsåtgärderna kostar lite för den egna organisationen, och orsakar stor skada för motparten eller tredje man. Vi är övertygade om att balansen på arbetsmarknaden skulle gynnas av en regel om att det bör råda rimliga proportioner mellan *syftet* med en stridsåtgärd, *skadan* på motparten och för tredje man. Proportionalitetsreglerna bör ses över med denna inriktning.

Folkpartiet vill återinföra förbudet mot stridsåtgärder gentemot enmans- och familjeföretag.

En mer jämställd arbetsmarknad

Möjligheten att försörja sig själv genom eget arbete är grunden för personlig frihet. Sverige är ett av de länder i världen där flest kvinnor yrkesarbetar och därmed kan försörja sig själva

utan att vara ekonomiskt beroende av sin make. Men Sverige har också en tydligt segregerad arbetsmarknad med en strukturell uppdelning i mansyrken och kvinnoyrken.

Denna yrkesstrukturella uppdelning av arbetsmarknaden är en av de viktigaste förklaringarna till att kvinnor fortfarande bara tjänar drygt 80 procent av männens löner. Den andra huvudförklaringen till kvinnors lägre löner är att kvinnor fortfarande tar ett mycket större ansvar för hem och barn. De tar ut mer än 80 procent av föräldraledigheten och arbetar oftare deltid under småbarnsåren. Följden av detta blir för många sämre karriärmöjligheter och en långsammare löneutveckling under en lång tid efter föräldraåren. Ovanpå detta finns också en ren lönediskriminering av kvinnor som inte försvunnit trots att principen om lika lön för likvärdigt arbete funnits inskriven i Jämställdhetslagen i 15 år.

Folkpartiet vill göra svensk arbetsmarknad ska bli jämställd. Det kräver en rad åtgärder och djupgående förändringar i mäns och kvinnors förhållningssätt och medvetande i dessa frågor.

Bekämpa diskriminering

Folkpartiet vill att Arbetsdomstolen, där arbetsmarknadens parter dömer, ska avskaffas. Vi är övertygade om att möjligheterna att avskaffa den återstående lönediskrimineringen på arbetsmarknaden blir större om dessa fall prövas i det reguljära rättssystemet. Det arbetsrättsliga skyddet för gravida och föräldralediga måste också stärkas.

Öppna kvinnors arbetsmarknad

Fyra av fem anställda inom kommuner och landsting är kvinnor. Svenska kvinnor har inte alls samma möjligheter som män att byta arbetsgivare för att höja sin lön eller utvecklas i sitt arbete. Folkpartiet vill därför bryta monopolen inom vård- omsorg och utbildning och öka möjligheterna för alternativa driftformer där fler kvinnor kan välja mellan olika arbetsgivare eller starta egna företag inom sitt nuvarande yrke.

Öka möjligheten att arbeta och ha familj

Folkpartiet vill genomföra en arbetstidsreform som ger den anställda större möjligheter än i dag att påverka sin arbetstid. Detta bör särskilt gynna kvinnor. Den tillfälliga föräldrapenningen ska kunna användas till att köpa barnomsorg när barnet är sjukt. Ett förslag som är särskilt viktigt för ensamstående föräldrar. Ett skatteavdrag för köp av hushållsnära tjänster gör det också lättare att kombinera yrkesliv med hemliv.

Äldre på arbetsmarknaden

För att höja antalet arbetade timmar räcker det inte med att fler jobbar. Vi måste också jobba längre i livet. Den som är över 55 och förlorar sitt jobb har mycket svårt att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Andelen som arbetar faller drastiskt i åldrarna 60-65. Det är inte bara ett problem för finansieringen av välfärden, utan också ett slöseri med resurser. Äldres kunskap och erfarenheter bör tas tillvara.

För att höja äldres deltagande på arbetsmarknaden behövs förändringar inom många områden. Skattesystemet är en viktig del. Vi vill sänka arbetsgivaravgifterna för äldre personer. Avdragsrätten för pensionsförsäkringar som faller ut före 61 års ålder avskaffas. Skatteregler

som gynnar pensionsavsättningar framför löneinkomster ska ses över. Arbetsmarknadens parter är ansvariga för att omförhandla de avtal som leder till att det lönar sig för människor att gå i pension tidigt. Staten bör här agera dels pådrivare, dels föredöme när det gäller statliga avtal. De regler i LAS som innebär att personer över 45 år kan räkna sin anställningstid dubbelt ska också avskaffas, eftersom det avskräcker från att anställa äldre.

8. Bättre välfärd

Vården i ett tillväxtperspektiv

En liberal välfärdspolitik bygger på det ömsesidiga beroendet mellan välfärdstjänster och samhällsekonomin. En bättre välfärd och god vård för alla är beroende av att människor är i arbete med god produktivitet och att det finns en stark samhällsekonomisk grund för vård och omsorg.

En sådan utveckling måste bygga på en politik som möjliggör tillväxt och bevarad välfärd. En ekonomiskt sett mer ogynnsam åldersstruktur gör att vårdens ekonomiska belastning på samhällsekonomin kan väntas öka. En försämrad folkhälsa kan förvärra detta problem. Ökad psykisk ohälsa, ökande sjukskrivning och förtidspensioneringar och allt högre alkoholkonsumtion ger anledning till stor oro. De unga kvinnorna är en särskilt utsatt grupp. Kraven skärps på att förebygga för att inte behöva bota – och på god effektivitet och produktivitet i välfärdstjänsterna. När åldersstrukturen ändras, och det från början av 2020-talet förväntas bli ett par årtionden med onormalt stora kostnader för äldreomsorg och sjukvård, så har liberal politik förutsättningar för att bidra till en samhällsekonomi som kan bära dessa tillfälligt tyngre bördor.

Möjligheterna till en god samhällsekonomi bestäms å andra sidan i hög grad av folkhälsan, och det visar på vikten av förebyggande hälsovård. Folkpartiet förordar därför en sammanläggning av sjukvård och sjukförsäkring i **vårdregioner**.

Vård som skall ges efter behov finansieras genom antingen vanliga skatter eller obligatoriska avgifter. En mångfald av vårdgivare innebär att skattemedel kan användas effektivt. Genom **husläkarsystem**, kundvalsmodeller och vårdgaranti, samt genom upphandling, bör all sjukvård – utom myndighetsutövning – bli föremål för konkurrens.

En **vårdgaranti** kortar vårdköerna väsentligt. Det leder till kortare sjukskrivningstider, vilket höjer antalet arbetade timmar, förbättrar tillväxten, sänker kostnaderna för sjukförsäkringen och höjer statens skatteintäkter, samtidigt som det gynnar individen.

Husläkare

Det krävs enligt Folkpartiets uppfattning åter en husläkarlag och ett nationellt husläkarsystem för att äntligen uppnå riksdagens mål om en läkartäthet på 1/1500 invånare år 2008 och hälso- och sjukvårdslagets krav på kontinuitet och valfrihet. Husläkarlagen ska innehålla fri etableringsrätt och ett gemensamt nationellt ersättningssystem. Internationell erfarenhet och forskning visar på nöjda patienter och lägre sjukvårdskostnader i länder med familje/husläkarsystem. I Norge har man skapat ett enhetligt nationellt husläkar/familjeläkarsystem som infördes 2001. Den stora läkarbristen avskaffades, antalet läkare ökade kraftigt och 98% av norrmännen har idag en fast läkarkontakt.

Ett nationellt husläkarsystem som omfattar hela befolkningen skall byggas upp snabbt och vara fullt genomfört i hela landet inom två år efter riksdagens principbeslut. Husläkarreformen skall förbättra den förebyggande hälsovården och den skall ge sjukförsäkringen långt bättre stöd från primärvården än i dag. Väl fungerande husläkarteam med stöd av psyko-social kompetens har goda möjligheter att ge stöd till långtidssjukskrivna.

Forskning från IPM (Institutet för Psykosocial Medicin) visar att 85 procent av alla långtidssjukskrivna kan återgå i arbete, om de kan erbjudas en anpassad vård och rehabilitering. Kostnaden för detta uppges vara 50.000 kronor per person, vilket ska jämföras med de stora kostnader sjukskrivning leder till – eller förtidspension, som kan kosta mellan en miljon och tio miljoner kronor per individ.

Vårdgaranti

Det största problemet i svensk sjukvård är bristande tillgänglighet. Vårdköerna är långa och bara knappt hälften av befolkningen upplever att de har en fast läkarkontakt i primärvården., Det mänskliga lidandet stort och samhällets kostnader höga för människor som tvingas vänta årtal på operation eller behandling. En studie från Sahlgrenska Universitetssjukhuset (Tommy Hansson 2003) visade att av 500 patienter som stod i kö för operation av diskbräck, knäleder eller axlar uppskattades en tredjedel ha blivit sjukskrivna, fått sjukbidrag eller t o m förtidspensionerats p.g.a. själva väntan. De 159 patienter som köade till mottagning och operation för bl.a. diskbräck beräknades få sjukersättning (inklusive förtidspension) för 89 miljoner kr. Behandlingskostnaderna för samma grupp beräknades till drygt 6 miljoner kr.

Regeringen avser att den 1 november i år återinföra en nationell vårdgaranti som innebär maximalt tre månaders väntetid från beslut till planerad behandling. Men regeringens politik saknar viktiga verktyg för att kunna garantera vård i tid.

Det krävs nämligen valfrihet för patienterna och att privata vårdgivare får utföra vård för att klara vårdgarantin. Det går inte att uppfylla vårdgarantin utan privata vårdgivare, det visar erfarenheter från den förra perioden med vårdgaranti. Stockholms läns landsting var det enda landsting som lyckades uppfylla vårdgarantins åtagande – mycket beroende på att operationer och andra behandlingar kunde upphandlas i konkurrens. De privata vårdaktörerna utmärks av nytänkande och av stor flexibilitet - exempelvis möjligheten att erbjuda ambulerande vård. De geografiska avstånden mellan patient och vårdgivare är inte ett hinder för upphandling. Det fungerar såväl i storstaden som i mer glest befolkade landsändor, exempelvis i Värmland finns idag tre privat drivna närsjukhus.

Våra fyra partier inom Allians för Sverige har en överenskommelse om en nationell vårdgaranti som erfarenheterna från den framgångsrika vårdgaranti som infördes av den borgerliga regeringen 1991-1994.

Den nationella vårdgaranti vi föreslår syftar till att korta väntetider från patientens första kontakt med vården till dess han eller hon är färdigbehandlad. . Huvudmannen har skyldighet att hänvisa patienten till någon annan vårdgivare i eller utom landstinget om vård i tid inte kan utlovas. Rätten till vård i tid skall skrivas in i hälso- och sjukvårdslagen. En fungerande nationell vårdgaranti kräver en större mångfald av driftsformer inom den svenska sjukvården. Socialdemokraterna agerande i fråga om stopplagen visar att de saknar insikt om dessa förhållanden.

Vårdregioner

I en liberal vårdpolitik finns en stark insikt om de ekonomiska drivkrafternas betydelse. Sjukvården skall ges medansvar för sjukförsäkringens kostnader. Det övergripande ansvaret för sjukvård och sjukförsäkring skall, inom av riksdagen fastlagda ramar, samlas i vårdregioner som med undantag för ett nationellt husläkarsystem får tillgång till alla de

resurser som nu används för sjukvård, rehabilitering och sjukförsäkring. Sjukförsäkringen förblir en socialförsäkring med av riksdagen i lag fastställda villkor och ersättningsnivåer. Vårdregionerna bör i framtiden vara betydligt färre till antalet än dagens 21 landsting/regioner.

Folkpartiets vision är en vård med hög kvalitet, service och tillgänglighet.

Vi är helt övertygade om att det är möjligt att både satsa mer på vården och låta bli att höja skatterna. Metoderna är främst att fler arbetar och att skattepengarna används effektivare. Men det behövs ändå miljardsatsningar på vården. Behoven är mycket stora. En svårbedömd faktor är vilka lönehöjningar som krävs för att vården ska kunna attrahera kvalificerad personal. Hur mycket som kan satsas på vårdsektorn är ytterst beroende av hur tillväxten i den privata sektorn utvecklas. Vi har visat genom åren i såväl riks-, landstings- som kommunalpolitik att vi är redo att ge hög prioritet åt vården.

Nej till stopplag – ja till mångfald, valfrihet...

Det behövs mer nytänkande och fler privata initiativ i vården. Men regeringen och stödpartierna vill begränsa dessa med en Stopplag som förbjuder att vårdföretag med vinstintresse, dvs de allra flesta vårdföretag, bedriver sjukhusvård på uppdrag av landstingen. En förbudslagstiftning kommer att bli förödande för patienterna och vårdens utveckling. Sjukhus som är mycket uppskattade av såväl patienter, personal och som av landstingen som betalar hotas av nedläggning. Det handlar om S:t Görans sjukhus i Stockholm, Lundby sjukhus i Göteborg och Simrishamns sjukhus. Så länge regeringen lutar sig mot Vänsterpartiet kommer vi att få se fler förslag i den här riktningen.

Allians för Sverige står för en alternativ utveckling - en Startlag som ska omfatta följande:

- Ja till alternativa vårdgivare och entreprenörer.
- Ett lagstöd för ”avknoppning”. Vårdpersonal ska kunna ta över driften av en verksamhet.
- Ett ”avknoppningsstöd” som ger personalen förutsättningar att förbereda sig.
- Åtgärder för utveckling inom landstingens verksamhet så att personalinflytandet kan öka. Landstingen bör redovisa omfattningen av ”intraprenadverksamhet” med uppgift att utöka andelen årligen.
- Försöksverksamhet med utmaningsrätt i något landsting/region.
- En översyn av lagstiftning, regelverk och institutioner så att konkurrensneutralitet skapas mellan vårdens olika aktörer. Lagen om offentlig upphandling (LOU) bör ses över så att tjänstehandel inom vården kan underlättas.

Folkpartiet anser att en mångfald av vårdgivare stödjer och uppmuntrar utveckling, förnyelse och effektivisering och av hälso- och sjukvården. S:t Görans sjukhus – exempelvis - sparar 100 miljoner kr åt landstinget varje år och erbjuder minst lika god kvalitet som de landstingsdrivna sjukhusen. Privata och ideellt drivna vårdgivare måste därför ges goda förutsättningar att utveckla sin verksamhet.

I hela Västeuropa och framför allt i Östeuropa bejakas och välkomnas privata vårdgivare. Socialistiskt styrda länder som Storbritannien och Spanien arbetar aktivt för en mångfald av vårdproduktion. Capio AB har nyligen förvärvat ett statligt universitetssjukhus i Spanien och NHS (National Health Service) flyttar över stora mängder vård till privata vårdföretag - för att nämna ett par exempel. I Europa är Sverige det enda landet som nu är på väg att begränsa de privata initiativen inom vård och omsorg.

En mångfald av vårdgivare ökar också möjligheterna att säkra tillgången på kvalificerad personal. Arbetsgivare inom hälso- och sjukvården behöver skapa kortare beslutsvägar, öka inflytandet för de anställda och förbättra utvecklings- och karriärmöjligheterna. De privata vårdaktörerna kan vanligtvis erbjuda detta. Ett förbud mot privat driven sjukvård minskar dessutom de många vårdutbildade kvinnornas möjligheter att välja arbetsgivare och ta sig ur en ohälsosam ”inlåsning”. Vårdförbundet tillhör kritikerna av stopplagen av bland annat detta skäl.

... och tillväxt!

Att de demografiska förutsättningarna och den tekniska utvecklingen innebär att efterfrågan på vård kommer att stiga framöver ska inte bara ses som ett kostnadsproblem, utan också som en möjlighet till tillväxt och jobb.

Vårdsektorns omsättning redovisas i tabellen nedan. Siffrorna gäller för år 2002.³ Dagens siffror är högre men de privata marknadsandelarna bedöms vara i stort oförändrade.

Tabell 5. Vårdsektorns omsättning 2002

Sektor	Omsättning (mrd)	Privat andel av omsättningen	Privat omsättning (mkr)
Primärvård	24	18,0 %	4320
Sjukhusvård	89	6,8 %	6052
Psykiatri och Äldreomsorg	111	10,5 %	11655
Varav psykiatri	34		
Summa	224	9,8 %	22027

Tillväxten i branschen uppskattas till ungefär 5 % per år, vilket innebär att den privata vårdsektorn i år omsätter uppskattningsvis 25-26 miljarder kronor. Vårdföretaget Capio – som driver S:t Görans och Lundby sjukhus – hade 2003 drygt 5400 anställda i Sverige. Det saknas uppgifter på hur många som är anställda inom den privata vårdsektorn, men ett överslag ger storleksordningen 20 000 personer.

Privata vårdföretag visar lika bra eller bättre vård, högre produktivitet, lägre kostnader samt nöjdare och friskare personal än offentligvården.⁴ Farhågorna om att ett privat drivet akutsjukhus skulle vara kostnadsdrivande har kommit på skam – mellan 2000-2003 ökade kostnaderna ungefär dubbelt så mycket i landstingen som på S:t Görans sjukhus.

I KI:s, Riksbankens och Finansdepartementets konjunkturprognoser förutspås att nya jobb kommer uppstå framför allt i den privata tjänstebranschen. Vården är - eller borde vara – en del av denna bransch. Export av vårdkonsulttjänster är en växande bransch i Sverige och svenska vård- och vårdkonsultföretag expanderar utomlands. Produktivitetsstudier visar att det finns en stor outnyttjad produktivitetspotential inom vården, och den skulle kunna realiseras om privata initiativ tillåts. Istället för att bejaka detta stryker regeringen och stödpartierna allt sådant med Stopplagen.

³ Vårdanalytiker, Enskilda Securities.

⁴ Kerstin Einevik-Bäckstrand, ”Myter och fakta om privat driven vård och omsorg i Sverige”, Vårdföretagarna, Stockholm oktober 2001, sid. 13-14.

Folkpartiet vill göra det mesta av tillväxtpotentialerna inom vården genom att tillåta privata utförare av offentligfinansierad vård, men också genom att låta privata vårdgivare ta emot utländska försäkringspatienter, som det landstingsägda Stockholm Care tillåts göra. Det skulle öppna helt nya möjligheter för en framtidsmarknad, med allt vad det innebär av jobb och tillväxt.

Stockholm Care AB är ett landstingsägt bolag vars verksamhet framförallt omfattar vård av utländska patienter. Bolaget gör bedömningen att Sverige står sig väl i konkurrensen när det gäller t ex neurokirurgi, onkologi och benmärgstransplantationer. Inom dessa områden finns ett unikt svenskt kunnande som bör utvecklas så att fler utländska patienter kan tas emot. En stor portion av dubbelmoral präglar dock socialdemokraternas hållning. Det landstingsägda Stockholm Care skaffar och förmedlar försäkringspatienter från utlandet och gör en god vinst – åt landstinget. S:t Görans sjukhus får däremot inte, i det nya avtalet som nyligen tecknats, ta emot svenska försäkringspatienter som hittills skett i liten skala. Men det är fritt fram för S:t Görans sjukhus, liksom för de landstingsägda sjukhusen, att ta emot utländska försäkringspatienter förmedlade av Stockholm Care.

De privata vårdföretagen har möjligheter att exportera sitt vårdkunnande och etablera sig utomlands. Det visar Capios verksamheter i Spanien, England och Frankrike. Denna verksamhet skapar i viss mån arbetstillfällen för svensk vårdpersonal och genererar importinkomster till Sverige. Den offentliga vården har tidigare försökt exportera vårdtjänster utan större framgång. I ljuset av detta förordar folkpartiet ett tjänstedirektiv som möjliggör denna marknad.

Utbildning och forskning i ett tillväxtperspektiv

Den fria tanken kombinerad med marknadsekonomi är de starkaste komponenterna i mänsklighetens framåtskridande. Välfärden bygger på ekonomisk tillväxt som i sin tur bygger på tillväxt av idéer. Därför är utbildning och forskningen två prioriterade områden för folkpartiet liberalerna.

Forskning

Folkpartiet liberalerna vill ha en stark, fri forskning där forskarsamhället påverkar vilken forskning som ska bedrivas. Det behövs en stor del nyfikenhetsforskning, eftersom det är omöjligt att redan nu veta exakt vilken forskning som ger utdelning på sikt.

Även om forskningen ska vara självständig är det viktigt att forskningsresultaten på olika sätt kommer ut till samhälle och näringsliv. Länken mellan forskning och företag måste stärkas, så att forskningens framsteg lättare kan vidareutvecklas i företagen.

Regeringens förslag om anslag till forskningen är för lågt. Folkpartiet liberalerna föreslår att forskningen ska tillföras två miljarder kronor mer än regeringen under en femårsperiod. Hela folkpartiets ökning läggs på fakultetsanslagen, som går direkt till universitet och högskolor. Den ökning av resurserna som regeringen föreslår ligger framförallt 2008 och fram till dess täcker inte ökningen ens forskningens ökade kostnader under samma tid. Regeringens satsning är ett spel för galleriet.

Skola

Grunden till kunskapssamhället läggs i skolan. Folkpartiet liberalerna vill återupprätta bildningsskolan, genom tydligare fokus på kunskap, arbetsro och valfrihet.

Skolan måste bli en skola där alla har möjlighet att lyckas. I dag genomgår var tionde elev den nioåriga grundskolan utan att nå målen i svenska, engelska och/eller matematik. Dessa elever är hänvisade till det individuella programmet, där flertalet elever aldrig avslutar sin gymnasieutbildning.

De över 25 % ungdomar som hoppar av gymnasieskolan är varken förberedda för högskolan eller arbetslivet. Folkpartiet vill utveckla yrkesutbildningar, som bättre utformas efter arbetslivets och de olika branschernas behov. Lärlingsutbildning måste liksom i de nordiska länderna finnas som ett alternativ för yrkesinriktade ungdomar.

Den socialdemokratiska skolpolitiken är ett stort svek mot de elever, som bäst behöver skolan, de som ofta kommer från hem utan studietradition. Det bästa vi kan göra för dessa elever är att skapa en skola med tydliga roller, regler och mål. Detta måste börja tidigt i grundskolan.

Internationella jämförelser visar att Sverige lägger mest pengar i Europa på skolan. Ändå visar både internationella jämförelser och de nationella utvärderingarna av skolan att resultaten bara är medelmåttiga och att svenska elevers kunskaper i svenska och matematik blir allt sämre.

En bostadspolitik för ökad välfärd

Folkpartiet liberalerna tror på en bostadspolitik där den enskilda människan har möjlighet att ta makt över sin egen situation. Ökat bostadsbyggande förutsätter långsiktiga goda spelregler – inte kortsiktiga, snåriga, snävt riktade investeringsbidrag. Dagens bostadsbrist hämmar tillväxten och påverkar välfärden. De mest utsatta på bostadsmarknaden har än svårare att hitta en bostad när det råder en hög efterfrågan men där utbudet är mycket begränsat. Köer, svarthandel med hyreslägenheter och gräddfiler för vissa är symptom på en illa fungerande bostadsmarknad.

Bostadsförsörjningen är en viktig tillväxtbefrämjande faktor. Utvecklingen i tillväxtregioner riskerar att allvarligt hämmas när svårigheten att hitta en bostad är så påtaglig. Rekryteringen av arbetskraft försvåras på grund av bostadsbristen vilket påverkar personalintensiva branscher som vård, omsorg och skola. Studerande måste tacka nej till utbildningsplatser. Prissättningen på ägda bostäder hamnar på nivåer som leder till barriäreffekter för dem som önskar äga sitt boende.

Bostadsbyggandet ökar - men från extremt låg nivå

Den totala byggvolymen ökar under 2004 efter många år av mycket låga byggvolymmer. Ökningen nu ska ses mot bakgrund av den enorma eftersläpning som finns vilket gör denna ökning liten i förhållande till efterfrågan. Byggandet var exempelvis i stort sett oförändrad 2003 i jämförelse med 2002. Byggföretagen ser ljusare på framtiden men det finns en rad osäkerhetstecken som kan störa produktionen. Jämfört med andra industriländer ligger de svenska bostadsinvesteringar lågt.

Från att tidigare främst ha varit ett problem i storstadsregionerna är bostadsbristen ett allvarligt problem i stora delar av landet.

Regeringens politik visar heller inte i år på några försök att lösa bostadspolitikens långsiktiga förutsättningar. Inga nya förslag presenteras i vårpropositionen som kommer att öka nyproduktionen. Förslaget om marginellt ökat bostadsbidrag ger i realiteten ett litet tillskott för barnfamiljerna.

Regeringens politik på konkurrensområdet inom byggsektorn är inte bara motsägelsefull utan direkt motverkande.

Å ena sida påtalar regeringen ofta och med rätt att byggbranschen fungerar dåligt genom att höga priser skapas av brist på konkurrens mellan olika byggare och materialleverantörer, samtidigt som samma regering väljer att motverka kostnadskonkurrensen genom kortsiktiga skattesubventioner.

Det är väl belagt, bland genom den utvärdering som gjorts av stödet till vissa energiinvesteringar, att sådana skattesubventioner inte leder till önskad priskonkurrens utan snarare bidrar till att den faktiska konkurrensen försvagas genom att leverantörerna anpassar sina priser - och det uppåt - för att komma i åtnjutande av skattesubventionerna. Däremot kan det finnas ett helt annat motiv som motiverar olika marknadsåtgärder, främst att se till att inte hederliga företagare missgynnas av osund priskonkurrens byggd på fiffel och skatteflykt.

Vi vill införa en ny ägandeform även i Sverige: ägarlägenheter. En ny ägarform för bostäder behövs även i Sverige och kommer att leda till ökat inflöde av riskkapital för byggande samt ökad riskspridning. Utnyttja möjligheterna med tredimensionell fastighetsindelning. En kriminalisering av karteller ökar möjligheterna att komma åt otillåtet samarbete som syftar till att pressa upp priser på byggmarknaden. Ökade ansträngningar att få utländska budgivare i svenska byggprojekt bör göras.

En bostadsmarknad för ökad valfrihet och välfärd

Det krävs långsiktiga och tydliga spelregler. Osäkerhet för, och farhågor om, snabbt ändrade spelregler försämrar viljan att investera i ett så långsiktigt projekt som bostadsbyggande innebär.

Hyressättning i nyproduktion behöver moderniseras. Trepartsöverenskommelsen mellan SABO, Hyresgästernas Riksförbund och Fastighetsägarna var startpunkten för regeringens utredning men ingen proposition har landat ännu på riksdagens bord avseende hyressättningssystemet.

Boskatterna behöver ses över samt sänkas. Neutralitet mellan boendeformer ska råda. Skattesänkningar måste ske i den takt statens finanser medger. Våra förslag på kort sikt redovisas i skatteavsnittet.

9. Sverige i Europa och världen

Sveriges framtid i Europa

Europas länder – till och med de största – är för små för att på egen hand klara de utmaningar som Europas folk står inför. Dit hör den växande brottsligheten. Dit hör klimatförändringarna. Dit hör behovet av att ytterligare stärka sin konkurrenskraft i globaliseringens tid. Och inte minst de allt större kraven på ett enat agerande utanför unionens eget territorium för att motverka krigsrisker, förtryck och terrorism. För att Sverige skall vara pådrivande i arbetet för att möta dessa utmaningar, behövs förändring. En liberal europapolitik driver utvecklingen mot ett Sverige som fullt ut samarbetar på samma sätt som andra länder i Europa, som fullt ut är medlemmar i det gemensamma valutasamarbetet, som driver på för ökat samarbete istället för att fungera som en bromskloss, och som deltar i den europeiska debatten.

Den inre marknaden och den ekonomiska integrationen utgör på flera sätt grunden och startpunkten för EU-samarbetet. En av EU:s största förtjänster är att utbyte av varor och tjänster inom Europa befriats från många handelshinder, vilket medfört ökad handel, som bidrar till den ekonomiskt tillväxten och i sin tur ger högre inkomster. Dessa effekter förstärks av valutasamarbetet, euron. Europa står dock inför stora utmaningar med en växande arbetslöshet och alltför låg ekonomisk reformtakt. För att kunna vara en verklig ekonomisk kraft är genomförandet av den s.k. Lissabonprocessen av stor vikt, där tyngdpunkten bör läggas på tillväxt och sysselsättning. Satsningar bör också göras på tjänstesektorn, som har störst potential att växa i framtiden. Det s.k. tjänstehandelsdirektivet är en viktig komponent för att kunna ge skjuts till Lissabon-processen och därmed skapa större möjligheter för Europa att konkurrera med Nordamerika och Asien. Vi är starkt kritiska till att regeringen inte agerade för att förhindra EU-beslutet om att omarbete tjänstedirektivet, vilket kommer att leda till en urvattning och en försvagning av direktivet.

En liberalisering av tjänstesektorn innebär att det skall vara lika lätt att handla med varor som med tjänster inom EU, det vill säga att frihandel skall råda även inom tjänstehandeln. Eftersom tjänstesektorn är den dominerande ekonomin i alla EU-länder är tjänstehandelsdirektivet centralt för Europas framtida ekonomiska utveckling. Tjänstehandeln är nyckeln till tillväxt, både för Europa och Sverige. Sverige är ett av de länder i världen som är mest beroende av utrikeshandel. Vår ekonomiska situation och vår möjlighet till ökad tillväxt, hänger tätt samman med möjligheten för våra företag att sälja och köpa varor och tjänster på den internationella marknaden. Den svenska debatten har i allt för hög grad fokuserat på uppfattade negativa konsekvenser av en liberaliserad tjänstehandelsmarknad. Allt för lite uppmärksamhet har getts åt det faktum att tjänstedirektivet underlättar för svenska företag att exportera sina tjänster på den europeiska marknaden. Särskilt mycket skulle ett genomförande av tjänstedirektivet betyda för Sveriges mindre och medelstora företag, av vilka majoriteten återfinns inom tjänsteproduktionen.

Ökad frihandel

Världen behöver mer frihandel, inte mindre. Ökad handel leder till kontakter, kunskap, jobb, investeringar, valfrihet, ny teknologi, politiskt samarbete, stabilitet, regelverk och minskad korruption. Fattigdomen i världen kan mildras genom ekonomisk tillväxt, särskilt om den kombineras med åtgärder på den nationella nivån som förbättrar inkomst- och

förmögenhetsfördelningen. Enligt OECD har länder som varit öppnare under den senaste tioårsperioden åstadkommit en dubbelt så hög årlig genomsnittstillväxt som länder vilka begränsar eller sätter villkor för utländskt marknadstillträde. När länder blir ömsesidigt beroende av varandra ökar dessutom förståelsen och riskerna för väpnade konflikter minskar.

Internationaliseringen medför att grundläggande ekonomiska spelregler måste läggas fast internationellt. Handelshinder, främst för livsmedel, tjänster och upphovsrätter, måste avvecklas och u-länderna successivt integreras i en liberal ekonomisk världsordning där frihandel och företagsinvesteringar är centrala drivkrafter för utveckling.

Världshandelsorganisationens (WTO) 147 medlemmar har lyckats enas om fortsatta liberaliseringar av världshandeln som innebär sänkningar av subventioner och ett förbättrat marknadstillträde på jordbruksområdet. Dessa förändringar utgör stora steg i rätt riktning men fortfarande är det mycket som inte fungerar tillfredsställande.

Reformeringen av EU:s jordbrukspolitik är en sådan sak. EU:s jordbruks- och fiskepolitik är en del av orsaken till att vi idag riskerar att misslyckas med FN:s millenniemål att till år 2015 halvera fattigdomen. En FN-rapport från 2005, visar att jordbrukare i de rika länderna årligen får 1,6 biljoner kronor i subventioner. Det är trettio gånger så mycket pengar som de fattiga länderna får i bistånd till utveckling av det inhemska jordbruket.

Arbetet med att liberalisera handeln med tjänster måste drivas på - reformarbetet för att underlätta för handeln går alltför långsamt. Potentialen för frihandel med tjänster är enorm, eftersom den utgör huvuddelen av den globala ekonomin. Det skulle betyda att fattiga länder bättre skulle kunna utnyttja sina konkurrensfördelar.

Bistånd

Sverige skall gå i spetsen för en generös biståndspolitik. Bistånd, med fokus på stöd till demokratisk utveckling tillsammans med ökad frihandel, ger större möjligheter för fler människor att skapa sig en dräglig tillvaro. Under 1990-talet, och början på 2000-talet har dock det svenska biståndet varit utsatt för kraftiga begränsningar. Folkpartiet är mycket kritiskt till nedskärningar av denna typ. Det långsiktiga biståndet får ständigt agera dragspel för att kompensera regeringens bristande budgetkontroll. Detta har i första hand drabbat det bilaterala utvecklingsarbetet, särskilt insatser inom demokrati och mänskliga rättigheter. Den ryckiga budgetsituationen har resulterat i att planerade och påbörjade biståndsprojekt plötsligt fått avbrytas eller ställas in. Ett trovärdigt bistånd förutsätter stabilitet och förutsägbarhet i spelreglerna.

Regeringen anslår åter i vårpropositionen att det s.k. enprocentsmålet, dvs. att 1 procent av BNI skall gå till bistånd, skall uppnås till 2006. Folkpartiet välkomnar att regeringen presenterat en tidsplan för hur enprocentsmålet skall uppnås under mandatperioden.

Vi tvivlar dock på att regeringen kommer att leva upp till sina åtaganden om en återgång till enprocentsmålet. Den kraftiga medelsuppgången från år 2005 till 2006 reser frågor om regeringen i praktiken kommer att lyckas återställa enprocentsmålet till 2006. För att finansiera en ny process- och instansordning förordar regeringen dessutom en minskning med biståndsanslaget på 200 miljoner år 2005 och 414 miljoner år 2006. Regeringen utlovar stora insatser, men struntar sålunda i praktiken att uppfylla framförhandlade överenskommelser. Folkpartiet ska noggrant följa att regeringen lever upp till sina utfästelser.

10. De ekonomiska förutsättningarna

Den internationella utvecklingen

Den ekonomiska politiken i Sverige har under de senaste åren kunnat bedrivas mot bakgrund av en gynnsam internationell utveckling. Tillväxten i världen uppgick till drygt 5 procent. Det var den högsta tillväxten på flera årtionden. Inte minst i utvecklingsländerna var tillväxten stark. Kina uppvisade en tillväxt på 9-10 procent och Indien 7-8 procent. Men även i andra områden, som i delar av det forna Sovjetunionen, utom Ryssland, växte ekonomierna kraftigt. Även i områden där tillväxten tidigare var svag som Japan och EU förbättrades läget under fjolåret.

Under senare delen av 2004 kom dock en viss avmattning till stor del beroende på de oväntade uppgångarna i oljepriset. Även om det höga oljepriset inte kommer att knäcka konjunkturen innebär det ändå en broms. IMF beräknar att ett fortsatt högt oljepris, på den nuvarande nivån, kommer att medföra en lägre världstillväxt om ca 1 procentenhet till slutet av 2006. Det som har en dämpande effekt är t.ex. häftiga prISRörelser. Men även ett stabilt oljepris på den nuvarande nivån har efter hand negativa effekter som IMF:s beräkning visar. Oljepriset förblir en osäkerhetsfaktor i den internationella konjunkturen.

Det andra orosmomentet är den finansiella utvecklingen. Det gäller i första hand osäkerheten om de dubbla amerikanska underskotten, i budgeten och bytesbalansen. Hittills har de inte lett till några egentliga negativa återverkningar på den internationella utvecklingen men de är stora riskfaktorer

Om inte något mera avgörande görs för att rätta till det amerikanska budgetunderskottet leder det till att räntorna kommer att bli högre än vad de annars hade gjort. Den amerikanska centralbanken kommer troligen ändå att höja räntan successivt för att möta inflationsriskerna men politisk ovilja eller oförmåga att sanera budgeten kommer i sig att kräva högre räntor.

Det har varit svårt att få fart i den japanska ekonomin under ett i stort sett stagnerande 90-tal. Man förväntar sig dock en återhämtning under 2005 och 2006. Mycket beror på hur stark efterfrågan blir från övriga delar av Ostasien.

Euroområdet har drabbats både av det höga oljepriset och av den konkurrensförsämring som den fallande dollarkursen medfört. EU kommer att vara särskilt känsligt för de konkurrensförändringar som ett hastigt dollarfall skulle kunna innebära.

Vi har sett tidigare att vågor av oro på finansmarknaderna drar förbi men att de reala ekonomierna efter en tids avvaktan kommit tillbaka igen. Man kan dock inte räkna med att det alltid ska vara så. Kombinationer av bristande strukturell anpassning och nya internationella förutsättningar kan ge långa perioder av svag tillväxt. Delar av det kontinentala EU är i en sådan situation. Politisk ovilja att anpassa ekonomierna till nya förutsättningar och ökad takt i globaliseringen har lett till ekonomiska problem i länder som Tyskland, Frankrike och Italien. Det visar på nödvändigheten av politisk beredskap att ompröva gamla system när förutsättningarna ändras. Att bita sig fast i bordskanten har aldrig varit en vinnande strategi på sikt.

De flesta internationella bedömningar går i samma riktning. Om de realiseras kommer tillväxten i världen under 2005 att bli något lägre än 2004 men fortfarande mycket stark. I industriländerna väntas en viss förbättring 2006 medan utvecklingen i Asien blir något mera återhållsam än tidigare men fortfarande på en mycket hög nivå. Tabellen nedan ger IMF:s bild av utvecklingen.

Detta kan innebära en marknadstillväxt för svenska varor om 7-8 procent.

Tabell 6. BNP-tillväxt i världen

Procentuell volymförändring

	2004	2005	2006
Världen	5,1	4,3	4,4
Industriländer	3,4	2,6	3,0
därav USA	4,4	3,6	3,6
Japan	2,6	0,8	1,9
EU	2,5	2,1	2,5
Tyskland	1,7	0,8	1,9
Frankrike	2,3	2,0	2,2
Utvecklingsländer och ”emerging markets	7,2	6,3	6,0
därav Afrika	5,1	5,0	5,4
Latinamerika	5,7	4,1	3,7
Central- och östeuropa	6,1	4,5	4,5
SIS	8,2	6,5	6,0
Asien	8,2	7,4	7,1
Kina	9,5	8,5	8,0
Indien	7,3	6,7	6,4

Källa: IMF

Utvecklingen i Sverige

Utvecklingen i vår omvärld kommer således att vara god. Detta förutsätter att de risker som redovisades ovan inte realiserats. Den svaga utvecklingen i delar av Kontinentaleuropa är dock ett problem för möjligheten att exportera.

Tillväxten i Sverige var i hög grad exportdriven under 2004. Nettoexporten svarade för mer än halva tillväxten. Det är inte troligt att det upprepas 2005 och 2006. Avsättningen för en del svenska produkter som telekom väntas bli svagare.

För att hålla en tillväxt på ca 3 procent i år och 2½-3 procent 2006/7 som både regeringen och Konjunkturinstitutet räknar med krävs att den inhemska efterfrågan tar fart. Hushållen har varit relativt försiktiga med konsumtion i relation till inkomstutvecklingen. Särskilt regeringen räknar med att hushållen kommer att minska sitt sparande.

Hushållens konsumtionsvilja beror på deras förväntningar. De senaste uppgifterna tyder på att hushållen blivit mera pessimistiska. Det gäller enligt Konjunkturinstitutets hushållsbarometer både omdömena om den svenska och om den egna ekonomin. Det är troligen oron för sysselsättningen och arbetslösheten som spelar en viktig roll. Även om det kanske inte är stora

skaror som känner omedelbar oro för det egna jobbet känner de flesta någon som står utanför arbetsmarknaden. Utanförskapet är därmed inte bara ett mänskligt problem utan har också direkt tillväxtdämpande effekt via förväntningarna. Skulle den oro som Konjunkturinstitutets hushållsbarometer visar bestå kommer inte regeringens ljusa tillväxtprognos att stå sig.

Det andra stora bidraget till tillväxten kommer enligt regeringens prognos från investeringarna. Det är främst näringslivets investeringar som tillsammans med ökat bostadsbyggande drar upp investeringstakten. Det är som påfallande att investeringarna i Sverige varit så låga i jämförelse med omvärlden.

Regeringen har pekat på överskottet i bytesbalansen som en styrkefaktor i svensk ekonomi. Det är i sig bra, men problemet är att det inte leder till verksamhet i Sverige i tillräcklig utsträckning. Följande tabell visar hur överskottet i bytesbalansen används.

Tabell 7. Bytes- och betalningsbalans, genomsnitt 2000-2004

Procent av BNP

Bytesbalans	5,9
Kapitalbalans	-0,1
Direktinvesteringar	-3,0
Portföljinvesteringar	-4,4
Övrigt kapital	2,9
Valutareserv och restpost	-1,3

Källa: Riksbanken

Näringslivsklimatet är sådant att investeringarna sker i utlandet. Mer än hela bytesbalansöverskottet investeras i form av direktinvesteringar eller portföljinvesteringar i utlandet.

Vi hoppas naturligtvis att företagens investeringar sker i Sverige i större utsträckning men det är inte givet att det intresse för investeringar som enkäter tyder på också leder till faktiska beslut. Den barometer för industrin som Konjunkturinstitutet nyligen publicerade var dystert.

Trots de osäkerheter som detta tyder på, kan en utveckling som regeringen och Konjunkturinstitutet ändå räknar med bli verklig, se tabell 8. I så fall kan inte ekonomin vara ett skäl för att ta itu med de ekonomiska problem som vi här pekat på. Det borde vara lättare att angripa långsiktiga strukturproblem när ekonomin växer än när lågkonjunktur råder.

Både regeringen och Konjunkturinstitutet räknar med att sysselsättningen kommer att öka med de prognoser de visar för 2005 och 2006. Det är troligt att en BNP-tillväxt enligt dessa prognoser efter hand leder till ökad sysselsättning. Hittills har dock detta inte visat sig. Sedan våren 2001 har sysselsättningen bara rört sig ”i sidled”, d.v.s. stagnerat eller t.o.m. minskat.

Det krävs en politikomläggning för att få fart på jobben och få ner arbetslösheten och övrigt utanförskap.

Tabell 8. Försörjningsbalansen enligt KI
 Procentuell volymförändring

	2003	2004	2005	2006
BNP	1,5	3,5	3,0	2,9
Hushållens konsumtion	1,5	1,8	2,6	3,1
Offentlig konsumtion	0,8	0,3	1,1	0,4
Investeringar	-1,5	5,1	7,6	6,7
Lager*	0,4	-0,3	0,2	0,0
Export	5,0	10,2	6,7	6,1
Import	4,9	6,7	8,0	6,9

Bidrag till BNP-tillväxten

Källa: Konjunkturinstitutet

11. Riktlinjer för finanspolitiken

De offentliga finanserna

Vårpropositionen ska ange riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Av detta finns inte många spår i den nu aktuella propositionen. Det substantiella innehållet är av tilläggsbudgetkaraktär, d.v.s. det har ett mycket kort perspektiv. Det handlar mest om kortsiktiga uttryckningar för att rädda utgiftstaket eller för att tillgodose vissa specialönskemål från stödpartierna.

Genom att regeringen inte fastställer något utgiftstak för 2007 och över huvud taget inte har någon bedömning av 2008 blir perspektivet också kort av det skälet. Det finns därför anledning att senare närmare återkomma till politikens inriktning. Det gäller t.ex. behovet av statligt sparande år 2007.

Vi har här tidigare redovisat de omedelbara problem som den svenska ekonomin står inför. Det är dels att en alldeles för stor del av befolkningen i arbetsåldrarna står utanför arbetsmarknaden, dels att det inte finns något politik för att sätta fart på jobb och företagande så att de utanförstående har några jobb att gå till.

Vi har visat på vår politik mot utanförskap, för rimligare och mindre skadliga skatter och med en inriktning på att underlätta för företagande. Vi anser att det bara är en politik med ett sådant dubbelt grepp som kan råda bot på Sveriges problem.

Svensk och internationell erfarenhet visar att sunda offentliga finanser är en nödvändig förutsättning för en stabil ekonomi.

Det är två företeelser som varit viktiga för trovärdigheten i budgetarbetet sedan mitten av 90-talet. Den ena är utgiftstaket för statens utgifter, det andra är kravet på att den offentliga sektorn ska ha ett överskott av viss storlek i genomsnitt över en konjunkturcykel. I båda avseendena har regeringen lyckats kompromettera dessa verktyg för stabila statsfinanser.

Regeringen satte under 90-talet upp målet att den samlade offentliga sektorn, stat, kommun och landsting, i genomsnitt över en konjunkturcykel skulle ha ett överskott motsvarande 2 procent av BNP. Med undantag för en kort period i samband med IT-boomen omkring år 2000 har målet inte nåtts. Regeringens egna prognoser visar att målet inte kommer att nås med den förda politiken även om man utsträcker perspektivet t.o.m. 2008. Under nästan två ordinära konjunkturcykler nås inte målet. I bilaga 1 till propositionen sägs: *”För enskilda år kan (därför) överskottet avvika från 2% av BNP utan att det medelfristiga målet äventyras.”* (sid. 71) Men det handlar inte om enskilda år utan om en följd av år. Vårpropositionen visar att det strukturella, underliggande, sparandet inte ligger i närheten av normen 2 procent.

Det är inte möjligt att på kort tid återställa inriktningen och omfattningen av sparandet. Konjunkturinstitutet rekommenderar i sin senaste analys att de offentliga finanserna förstärks med 10 miljarder kronor 2006. Folkpartiets förslag innebär en förstärkning med bortåt 10 miljarder 2006. Vi återkommer i höst med ett ytterligare ställningstagande till 2007.

Vi har under lång tid kritiserat hur målet formuleras. I och med det nya pensionssystemets införande har pensionerna fått en särställning inom de offentliga finanserna.

Premiepensionsmedlen är enligt lag enskild egendom och kan inte användas för andra utgifter. Den breda pensionsöverenskommelsen och de starka kopplingar som finns mellan den nya pensionen och de kvarvarande delarna av ATP-pensionen innebär att inte heller den delen av pensionssystemet kan användas för andra utgifter. Pensionssystemet är fristående och detta kommer också att markeras när den europeiska statistikmyndigheten Eurostat under våren 2007 kommer att rensa bort premiepensionen ur statistiken över de offentliga finanserna.

Det är därför lämpligt att ett nytt mål formuleras och att detta avser staten och kommunerna. För kommunerna finns redan ett balanskrav. Detta bör bibehållas. Kravet på de offentliga finanserna bör således avse staten.

Det är överskottet i pensionssystemet som helt svarat för det offentliga överskottet sedan 2002. Staten har gått med underskott sedan dess. Kravet på statens finanser är att det finansiella sparandet bör vara i balans över en konjunkturcykel. För att det inte ska råda någon tvekan om vad vi avser med konjunkturcykel vill vi klargöra att vi avser en 4-5 årsperiod.

Med ett konjunktur neutralt balanskrav för staten kommer statsskulden att vara oförändrad i kronor men minska som andel av BNP. Statliga företag ska successivt försälgas och då kan statsskulden minska även i kronor räknat. Samtidigt försvinner statens olyckliga dubbelroll som företagare och den som sätter spelreglerna för företagen.

Med en mindre statsskuld ökar rörelsefriheten i den ekonomiska politiken och räntebördan minskar. Regeringen brukar framhålla att de offentliga finanserna är bättre än i flertalet EU-länder. Men vårt höga skatte- och utgiftstryck i Sverige medför att de offentliga finanserna är speciellt konjunktur känsliga jämfört med andra länder och därför måste vi ha särskilt höga marginaler för att klara konjunktursvängningar och andra internationella störningar. För att klara detta är ett krav på balans i statens finanser över konjunkturcykeln lämpligt.

Både svenska och internationella erfarenheter visar att både här i Sverige eller i andra länder är det svårt att bedriva konjunkturpolitik med finanspolitiken, d.v.s. att variera det offentliga sparandet med konjunkturen. Istället har den uppgiften lagts på fristående riksbanker som med långsiktiga inflationsmål för sin räntepolitik inte behöver ha kortsiktiga politiska intressen. Detta har också i allt väsentligt fungerat bra.

Det förekommer då och då krav på att Riksbanken ska bedriva en viss räntepolitik. Föreställningarna om vad räntepolitiken ska kunna åstadkomma när det gäller att få ner arbetslösheten är ofta överdrivna. Av den totala arbetslösheten på ca 370 000 personer bedömer Konjunkturinstitutet att ca 50 000 är konjunkturberoende. Huvuddelen av arbetslösheten är strukturell och måste angripas med politik som i grunden förändrar förutsättningarna, inte bara innebär korta konjunkturstimulanser.

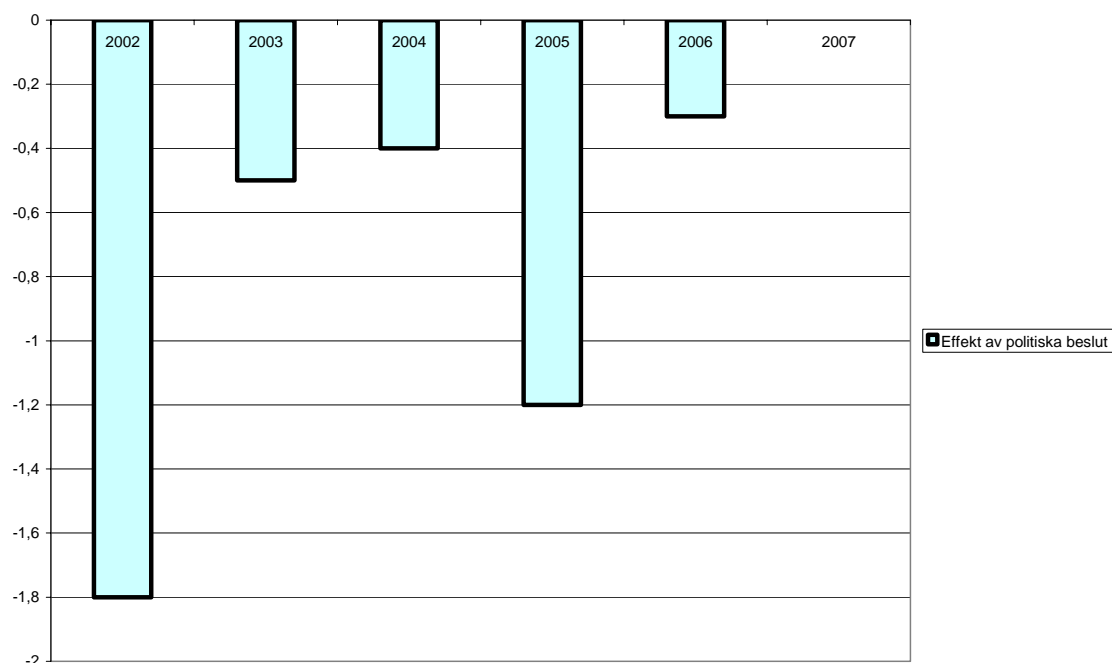
Statsfinanserna undergrävs om regeringen i goda tider gör långsiktiga åtaganden som man klarar i högkonjunktur men som starkt frestar på statsfinanserna i lågkonjunktur. Det är precis detta som regeringen gjort. Medan man i ord i debatten om Stabilitets- och tillväxtpaktens regler inom EU:s ministerråd argumenterat för att reglerna ska skärpas vad gäller kravet på bättre budgetdisciplin i goda tider för att undvika alltför stora underskott i sämre tider har man här hemma gjort det som man fördömt i EU. Sedan 2002 kommer man att ha gjort nya åtaganden som motsvarar drygt 100 miljarder kronor eller ungefär 4 procent av BNP. Om kravet på det finansiella sparandet hade formulerats som ett krav på balans i staten istället för ett krav där undermineringen döljs av överskottet i pensionssystemet hade det tidigare blivit

uppenbart att regeringen var i färd med att iklä sig nya åtaganden. I en svag konjunktur med stigande underskott kan det bli nödvändigt att ompröva dem.

Inför valåret 2002 försvagade regeringen kraftigt de offentliga finanserna genom medvetna politiska beslut, se diagrammet. Nu räknar regeringen med att finanspolitiken bara ska vara svagt stimulerande nästa år, valåret 2006. Den prognosen kan man starkt ifrågasätta trovärdigheten i.

Men med regeringens förutsättning som utgångspunkt kommer den stramare finanspolitik vi föreslår att innebära att politiken blir i stort sett neutral. Det är en inriktning som vi anser rimlig med de ekonomiska förutsättningar som finns. Som sagts tidigare skulle stimulanser inte avhjälpa den grundläggande frågan, den stora arbetslösheten och utanförskapet. Det är inte konjunkturpolitik som behövs utan strukturpolitik, d.v.s. att man gör något åt det som i grunden lett till arbetslöshet och utanförskap.

Diagram 4. De politiska beslutens inverkan på efterfrågan
Förändring i procent av BNP

Obs! Negativa siffror innebär stimulanseffekt.

Källa: Finansdepartementet

Det är där politikens tyngdpunkt bör ligga.

Med de utgiftsbegränsningar och omstruktureringar vi vill genomföra kommer de offentliga utgifterna att minska med 25-30 miljarder i förhållande till regeringen. Samtidigt med våra förstärkningar av det statliga sparandet kan vi då genomföra skattesänkningar netto på ca 20 miljarder kronor.

Tabell 9. Skillnader mot regeringen

Miljarder kronor

	2006	2007
Utgiftsminskningar netto	27,1	31,8
Skattesänkningar m.m. netto	-19,1	-24,3
Förbättrat sparande	7,9	7,5

Budgetpolitiken

Av de båda verktygen för sunda statsfinanser – överskottsmålet och utgiftstaket - har regeringen misskött båda.

Avsikten med utgiftstaket var att detta skulle fastställas ett antal år i förväg och endast ändras om de ekonomiska förutsättningarna väsentligt förändrades eller vid tekniska förändringar av anslag m.m. Genom att det fastställdes i kronor skulle det leda till en naturlig återhållsamhet med offentliga utgifter.

Under ett antal år har utgiftstaket kunnat hållas i formell mening genom diverse budget-trix. Utgifter har definierats om till avdrag mot statens inkomster utan att utgiftstaket justerats. Därigenom har utrymme under det formella taket skapats för nya utgifter. Så har hela idén med utgiftstaket som ett kritstreck som inte fick överskridas förfuskats.

Den fristående Riksrevisionens styrelse har gjort en framställning till riksdagen om användande av bl.a. inkomstavdrag i statsbudgeten efter granskning av ett konkret större fall. Styrelsen säger bl.a.:

” Styrelsen anser det vara av stor vikt att de grundläggande principerna om transparens, budgetdisciplin och kostnadskontroll i budgetprocessen upprätthålls av riksdag och regering. Om dessa principer hade tillämpats när det gäller sysselsättningsstödet borde stödet enligt styrelsens mening ha utformats som ett bidrag på utgiftssidan. I sådant fall hade stödet fått prövas mot andra utgifter finansierade med anslag på statsbudgetens utgiftssida.

....

Styrelsen vill vidare understryka att skatteavdrag av det aktuella slaget kan bidra till att tilltron till utgiftstaket som ett återhållande styrinstrument urholkas. Som framhålls i granskningsrapporten kan sättet på hur det tillfälliga sysselsättningsstödet utformats och hanterats bidra till att sådana negativa effekter uppstår. En utgift som avräknas direkt mot en inkomstittel påverkar nämligen inte budgetens utgiftssida och omfattas därför inte av utgiftstaket. Den kommer därför inte heller att prövas mot andra angelägna takbegränsande utgifter. Genom att räkna av utgifterna direkt mot inkomster i stället för anslag kan riksdag och regering skenbart hålla fast vid ett utgiftstak, ett utgiftstak som annars kanske hade behövt omprövas.

...

Styrelsen anser att skattekrediteringar av motsvarande slag som sysselsättningsstödet skall omgärdas av samma restriktioner som gäller för anslag på statsbudgetens utgiftssida. Om

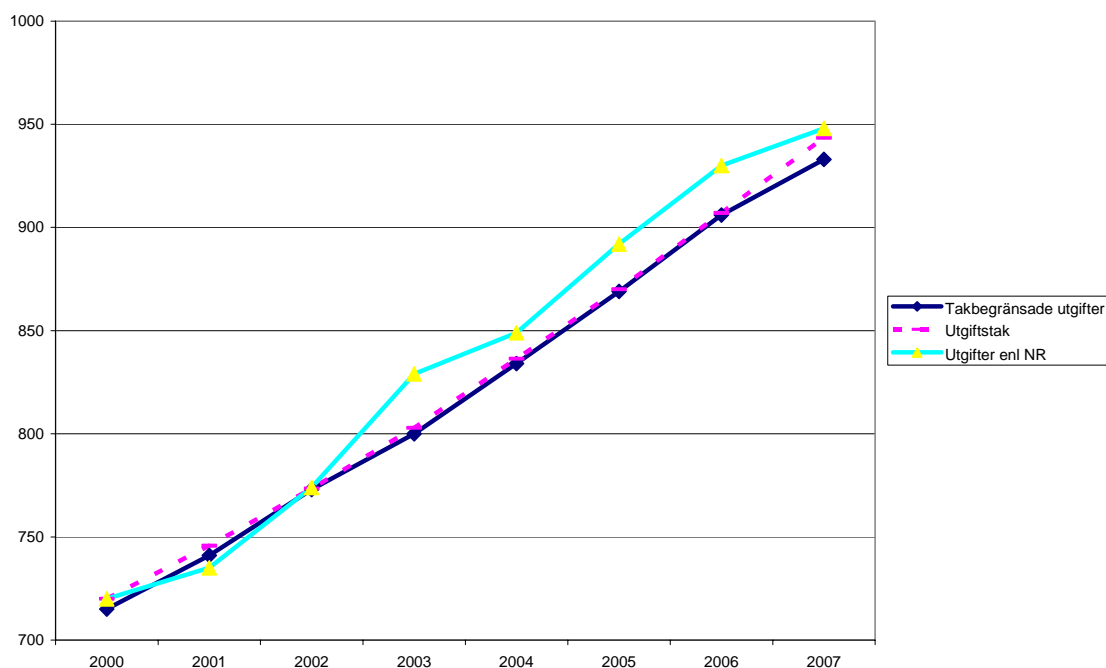
regeringen således lägger fram ett förslag som innebär en nettobudgetering av ett utgiftsåtagande skall den samtidigt föreslå riksdagen en sänkning av utgiftstaket av en storlek som motsvarar det nettobudgeterade beloppet.

När det gäller prioritering och finansiering av sådana åtaganden bör vidare regeringen föreslå förändringar som innebär att dessa åtaganden behandlas likvärdigt med anslag på statsbudgetens utgiftssida. Detta bör enligt styrelsen ske bl.a. genom att beslut om det enskilda åtagandet också skall omfatta beslut om en ram för kostnaden. Styrelsen föreslår att riksdagen skall ställa dessa krav om regeringen lägger fram förslag om inkomstavdrag och andra skattekrediteringar i statsbudgeten.”

Man kan uppskatta att det är ca 20 miljarder som regeringen under några år utan egentliga skäl flyttat ut från utgiftssidan för att inte tvingas erkänna att utgiftstaket brutits genom.

Om man tillämpar den mera kostnadsmässiga redovisningen i SCB:s nationalräkenskaper framgår detta också delvis. Av vårpropositionen framgår att om nationalräkenskapernas principer tillämpats på statsbudgeten skulle det framgått att utgifterna varit större än vad som anges i budgeten, se diagrammet.

Diagram 5. De takbegränsade utgifterna enligt nationalräkenskapernas redovisning
Miljarder kronor

Källa: Vårpropositionen

Enligt denna mera realistiska utgiftsdefinition har taket brutits genom sedan 2002. I grunden beror detta på att regeringen inte har en genomtänkt syn på de offentliga utgifternas uppgift. Regeringen har inte följt de intentioner som fanns i de ursprungliga tankarna om det nya budgetsystemet. Däri låg att det skulle finnas en budgetmarginal som skulle ligga på 1½-2 procent av utgifterna. Därigenom skulle det finnas en marginal när oförutsedda händelser inträffade som leder till offentliga utgifter. Exempel på sådana händelser är tsunamikatastrofen och stormen i Sydsverige.

Regeringen och dess stödpartier har inte kunnat hålla fingrarna i styr ifråga om budgetmarginalen. Den har av regeringen och dess stödpartier betraktats som ett ”reformutrymme”. Även om regeringen ett par år i förväg redovisat en rimlig budgetmarginal har den ätit upp ju närmare man kommit det år den skulle gälla. I budgetpropositionen för 2005 hösten 2004 fanns det bara kvar en marginal på futtiga 0,25 promille. Eftersom den inte räcker för vars sig oväntade katastrofer eller andra oförutsedda händelser tvingas regeringen till drastiska åtgärder.

Knappt hade riksdagen i december 2004 beslutat om anslagen för 2005 innan regeringen ansåg sig tvungen ingripa. Man höll dels tillbaka vissa utgifter, bl.a. inom försvaret för år 2004, och beslutade vidare om restriktioner för 2005. Dels fick många myndigheter inte använda de medel de hade sparade sedan tidigare, dels gjordes en generell begränsning i de anslag för förvaltnings- och investeringsändamål som just hade beviljats för 2005. Nu är regeringen rädd för att myndigheterna ska använda de sparade medlen under 2006 och 2007. Man aviserar därför fortsatta hinder för att använda de av riksdagen beslutade medlen 2006. Det verkar troligt att detta kommer att gälla även 2007 om regeringen skulle sitta kvar.

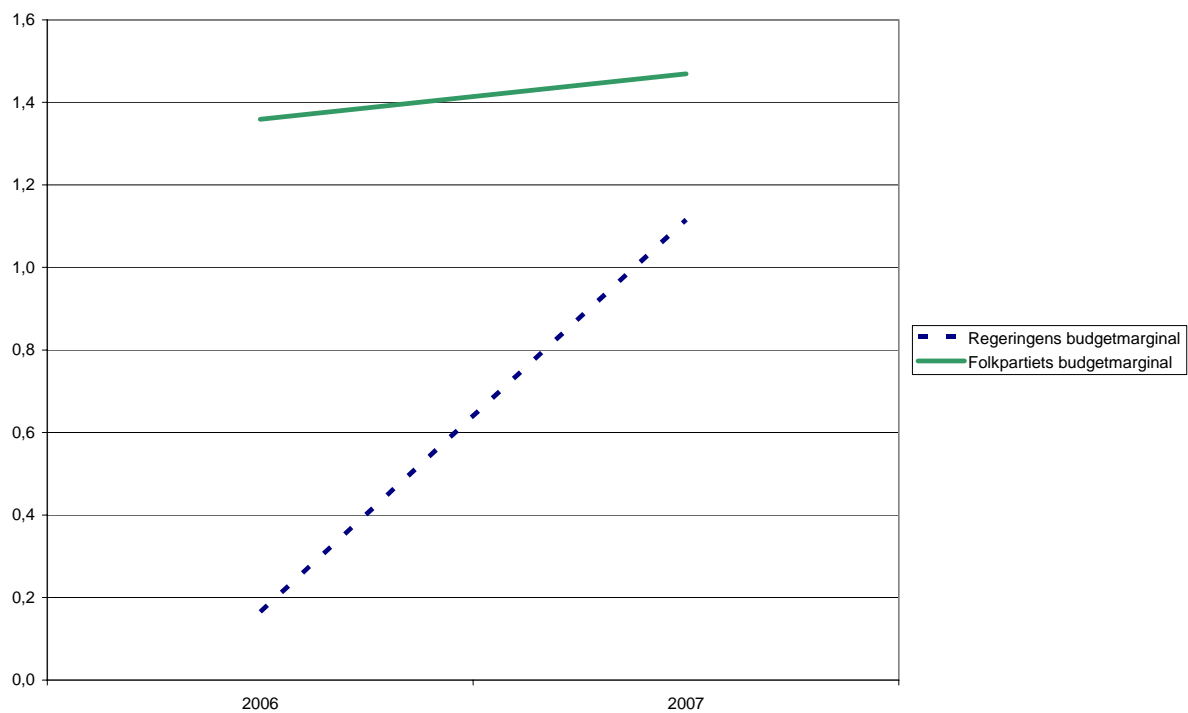
Det allvarliga är att man bryter sönder systemet för myndigheternas planering. Systemet med anslagssparande och –krediter infördes just för att myndigheterna inte mot slutet av budgetåret skulle känna sig tvingade att göra av med kvarvarande medel för att inte få minskade anslag nästa år. Med en möjlighet att spara anslag och i begränsad utsträckning låna kunde myndigheterna planera sin verksamhet bättre och fördela den rimligt över tiden. Detta system slås nu sönder. Hur ska myndigheterna kunna tro på att de kommer att få, och få använda, beviljade medel? I praktiken riskerar den statliga verksamheten att under 3-4 år leva under dessa villkor. Det kommer att stimulera ett kortsiktigt utgiftsökande beteende.

Regeringen har själv i vårpropositionen 2002 beskrivit vad som nu tydligt är verkningarna av dess politik:

”Samtidigt har utgiftsbegränsningar som vidtagits i ett sent skede i vissa fall försämrat myndigheternas planeringsförutsättningar. Även det interna långsiktiga arbetet inom Regeringskansliet har ibland fått ge vika för mer kortsiktiga insatser som syftat till att klara utgiftstaket. Risken för att utgifterna skall överstiga utgiftstaket skulle kunna reduceras kraftigt om budgeteringsmarginalen tillåts vara tillräckligt stor. Å andra sidan skulle en allt för stor budgeteringsmarginal kunna leda till att utgiftstaket blev en mjukare budgetrestriktion med mindre styrande effekt på utgiftsutvecklingen.” (sid. 58)

Följande diagram visar hur svag regeringens budgetmarginal är för (valåret) 2006. Med de erfarenheter vi har av regeringens agerande är det troligt att det måste till olika nya budgetknep för att regeringen ska kunna skaffa det utrymme för utdelande av godsaker till valet som blivit socialdemokratins kännemärke. Budgetmarginalen för 2007 kommer säkerligen att krympa under vägen.

Diagram 6. Budgetmarginal enligt regeringen och enligt Folkpartiet
Procent av de takbegränsade utgifterna

Det är nödvändigt att de principer och avsikter som låg bakom reglerna för budget och finansiellt sparande återupprättas.

Inriktningen på folkpartiets skatte- och budgetpolitik

Tidigare har här skattepolitikens inriktning redovisats. I tabell 10 anges inriktning av folkpartiets politik för de offentliga finanserna.

Tabell 10. Folkpartiets skatte- och utgiftspolitik

Miljarder kronor

	2006	2007
	<i>Miljarder kronor</i>	
Sänkt skatt		
Inkomstskatt		
Arbetsavdrag	-23,0	-23,0
Värmskatt	0,0	-1,4
Summa	-23,0	-24,4
Nej till trängselskatt	-0,5	-0,5
Företagande		
Hushållstjänster	-1,3	-1,3
Dubbelskatt individer	0,0	-0,6
Fåmansbolag ägare	-1,0	-1,0
Ökade reserveringsmöjligheter	-0,5	-0,5
Återinvestering ägarkapital	-0,5	-0,5
Förmögenhetsskatt	-0,7	-1,0
Arbetsgivaravgifter	-6,3	-6,3
Summa	-10,3	-11,2
Övrigt		
Individuellt kompetenssparande	-0,4	-0,6
Internationella biståndsgåvor	-0,3	-0,3
Fastighetsskatt	-2,2	-4,9
Summa	-2,9	-5,8
Totalt	-36,7	-41,9
Delfinansiering		
Slopad skattereduktion fackavgift	3,5	3,5
Slopad subvention hemdator	0,8	1,6
Reavinstskatt bostäder	1,6	3,2
Slopad kommunal skatteplanering genom bolag	1,9	1,9
Övrigt	1,5	2,7
Summa	9,3	12,9
Netto	-27,4	-29,0

	2006	2007
	<i>Miljarder kronor</i>	
Sänkt skatt	-27,4	-29,0
Nej till nedsättningar	7,1	5,2
Övriga inkomster	1,1	-0,5
Summa inkomstminskningar	-19,2	-24,3
 <i>Satsningar</i>		
Rättssamhälle	0,8	0,8
Försvaret	0,4	0,5
Vård, handikapp, äldre	4,1	4,8
Jämställdhetsbonus	1,1	1,1
Jobbgaranti	0,5	0,5
Solidaritetsbank	0,1	0,5
Forskning och utbildning	0,7	0,8
Vägar	0,5	0,5
Kultur, miljö m.m.	0,2	0,2
 <i>Summa satsningar</i>	 8,4	 9,7
 <i>Summa skattesänkningar och satsningar</i>	 27,6	 34,0
 <i>Finansiering</i>		
Rikets styrelse	-0,7	-0,7
Trängselskatteutgifter	-0,9	-0,8
Receptavgift	-1,0	-1,0
Sjukförsäkring och förtidspension	-8,2	-11,3
Garantidagar, underhållsstöd	-0,4	-1,4
Omlagd arbetsmarknadspolitik	-5,3	-5,5
A-kasseavgift	-10,0	-10,0
Vuxenstudiestöd	-1,5	-1,7
Omlagd utbildningspolitik	-1,3	-1,3
Byggstöd, räntebidrag	-1,6	-0,8
Företagsstöd, regionalpolitik	-1,5	-1,3
Energi, Barsebäck	-0,8	-0,6
Myndigheter, övrigt	-1,5	-2,5
Statsskuldräntor	-0,9	-3,0
 <i>Summa finansiering</i>	 -35,6	 -41,9
 Ökat sparande	 7,9	 7,5

Våra prioriteringar

Det är främst på tre områden som vi gör andra prioriteringar än regeringen.

Vi vill genomföra en ordentlig satsning på vård och omsorg. Den består av att vi tillför 1 miljard per år i form av stimulansbidrag till en förbättring inom äldrepolitiken. Vidare genomför vi en Finsam-reform med den inriktning som den borgerliga regeringen genomförde i början av 90-talet och som innebar en stark minskning av köerna inom sjukvården. För att få resultat avsätter vi över en halv miljard i rehabilitering så att människor snabbt ska kunna komma tillbaka till arbete från sjukskrivning.

Vi anser att tillgängligheten till offentliga miljöer för handikappade ska förbättras. För detta avsätts en miljard under dessa år.

Ett ökat stöd till psykiatri ingår också.

En jämställdhetsbonus införs enligt Folkpartiets modell. Den stimulerar till ett jämnare uttag av föräldraledighet mellan föräldrarna. För varje månad som motsvaras av en månad som den andre föräldern tar ut utgår ersättning med 90 procent av lönen mot 80 procent enligt nuvarande regler. Detta innebär en satsning på brutto ca 1 miljard.

Vi satsar på utgiftssidan sammantaget ett par miljarder på åtgärder som vi anser effektivare än dem regeringen prövar. Det är i form av omstartsjobb som redan redovisats samt genom en jobbgaranti för dem som har mycket svårt att komma in på den reguljära arbetsmarknaden. Den ersätter den nuvarande aktivitetsgarantin.

12. Kommunal ekonomi

Regeringen tecknar en ljus bild av den ekonomiska utvecklingen inom den kommunala sektorn. Tyvärr har den bild mer att göra med skönmålning än med verkligheten. Trots att Sverige under en rad av år haft god ekonomisk tillväxt och nu av allt att döma håller på att passera toppen av en högkonjunktur var det inte ens hälften av landets landsting som klarade av att ha en budget i balans år 2004. Samma är förhållandet för mer än en tredjedel av landets kommuner. Allt för få kommuner och landsting har alltså ordning och reda på sin ekonomi. Vid en kommande lågkonjunktur och därmed följande utgiftsökningar och minskning av skatteintäkterna kan den kommunala sektorn drabbas av omfattande och smärtsamma neddragningar som i första hand kommer att drabba de utsatta personer som bäst är i behov av stöd från det offentliga.

För att den kommunala sektorn på långsiktigt skall kunna lösa sina uppdrag krävs en bättre skattebas än idag. Detta kan bara lösas genom att fler människor kommer i arbete. Det faktum att mer än en miljon människor i arbetsför ålder av olika skäl inte befinner sig i arbete utgör en dubbel belastning på ekonomin inom den kommunala sektorn, dels i form av ökade kostnader och dels i form av mindre skatteintäkter. Regeringen har misslyckats med att föra en politik som innebär att fler kommer i arbete och att antalet arbetade timmar ökar. En utmärkt illustration till regeringens syn på sysselsättning är när man skriver att bland annat friåret kommer att bidra till den förväntade sysselsättningsökningen inom den kommunala sektorn. Antalet arbetade timmar ökar inte som en följd av friåret. Friåret framstår mer som kosmetika för att dölja en havererad sysselsättningspolitik.

Den kommunala sektorn är central när det gäller att garantera de välfärdstjänster som är så viktiga för den enskilda människan. Folkpartiet visar på annan plats i denna motion hur en politik som ger betydligt fler arbeten och betydligt fler arbetade timmar skall se ut. Det är en politik som ger den kommunala sektorn en stabil ekonomisk grund att stå på när det gäller att lösa sitt uppdrag.

I propositionen föreslås på tilläggsbudget för 2005 att det statliga utjämningsbidraget för LSS-kostnader ökas med 167 miljoner till följd av den ökade omslutningen i LSS-utjämnningen. Folkpartiet vill i detta sammanhang erinra att vi vid ett flertal tillfällen förslagit att staten helt skall ta över det ekonomiska ansvaret för LSS. LSS-reformen var en av det sena 1900-talets stora frihetsreformer som gav funktionshindrade betydligt större möjlighet leva ett liv efter egna önskemål och förutsättningar. Om staten inte tar över det ekonomiska ansvaret för LSS riskerar denna frihetsreform att gröpas ur och de rättigheter en funktionshindrad har till stöd enligt LSS kan bli beroende på var i landet man råkar bo.

13. Tilläggsbudget

Motivering

Folkpartiet tar inte ställning till tilläggsbudgeten som helhet, eftersom vi hade ett annat budgetalternativ som avslogs av riksdagen. Det är upp till de partier som röstade igenom denna budget att göra förändringar i densamma så att deras beslutade utgiftstak kan hållas. Vi har inte enligt riksdagsordningen utrymme att föreslå förändringar på andra anslag än de av regeringen aktualiserade. Det är därför inte praktiskt möjligt för oss att lägga fram en egen genomarbetad tilläggsbudget.

Vi vill dock göra vissa markeringar på ett par utgiftsområden.

Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Folkpartiet avvisar regeringens förslag om att inrätta ett nytt ramanslag för insatser i samband med försvarsomställningen och anslå 200 miljoner kronor till detta.

Utgiftsområde 21 Energi

Regeringen föreslår att anslaget 35:8 för ersättning för kostnader i samband med avvecklingen av den första reaktorn i Barsebäck även får användas för att finansiera merkostnader vid stängningen av Barsebäck 2. Folkpartiet har konsekvent gått emot den förtida avvecklingen av båda reaktorerna eftersom den innebär en enorm kapitalförsörjning. Nedläggningen innebär i praktiken att Sverige ökar sitt bidrag till växthuseffekten. Dessutom skapas osäkerhet om den framtida tillgången på energi.

Folkpartiet anslag pengar till avvecklingen av Barsebäck 1 i vårt budgetförslag för 2005 eftersom avvecklingen då redan var ett faktum. Folkpartiet är dock emot att detta anslag även tas i anspråk för den kommande avvecklingen av Barsebäck 2 och vill att riksdagen avslår regeringens förslag på denna punkt.